Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
NILS WAHL
prednesené 8. septembra 2016 [1]

Konanie o vydaní stanoviska 3/15

začaté na žiadosť Európskej komisie

„Uzatváranie medzinárodných dohôd Európskou úniou — Marrákešská zmluva o uľahčení prístupu k uverejneným dielam pre osoby nevidiace, zrakovo postihnuté alebo postihnuté inou poruchou čítania — Právomoc Európskej únie — Právny základ — Článok 19 ZFEÚ — Článok 114 ZFEÚ — Článok 153 ZFEÚ — Článok 207 ZFEÚ — Článok 209 ZFEÚ — Smernica 2001/29/ES“

1. Skutočnosť, že medzinárodné dohody môžu súbežne sledovať viacero cieľov, vysvetľuje, prečo uzatváranie takých dohôd Európskou úniou môže v právnom systéme EÚ vyvolávať určité špecifické právne otázky. Najmä uvedenie správnych právnych základov na uzatvorenie medzinárodnej dohody a určenie povahy právomoci vykonávanej Európskou úniou pri jej uzatváraní sa môže niekedy ukázať ako pomerne zložitá úloha. Žiaľ, asi však nie je prekvapujúce, že inštitúcie EÚ a vlády členských štátov v týchto otázkach niekedy dospejú k odlišným záverom.

2. Túto situáciu ilustruje prejednávaná vec, v ktorej Komisia žiada, aby Súdny dvor objasnil, či má Európska únia výlučnú právomoc na uzatvorenie Marrákešskej zmluvy o uľahčení prístupu k uverejneným dielam pre osoby nevidiace, zrakovo postihnuté alebo postihnuté inou poruchou čítania [2] (ďalej len „Marrákešská zmluva“) dojednanej v rámci Svetovej organizácie duševného vlastníctva (ďalej len „WIPO“).

I – **Právny rámec**

A – *Marrákešská zmluva*

3. Zmluvné strany v odôvodneniach Marrákešskej zmluvy uvádzajú, okrem iného, dôvody a cieľ uvedenej zmluvy. V prvom rade pripomínajú najmä „zásady zákazu diskriminácie, rovnosti príležitostí, prístupnosti a plnej a účinnej účasti a začlenení do spoločnosti, ktoré proklamuje Všeobecná deklarácia ľudských práv a Dohovor Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím“. So zreteľom na „výzvy, ktoré bránia komplexnému rozvoju osôb so zrakovým postihnutím alebo postihnuté inou poruchou čítania“, poukazujú na „dôležitosť ochrany autorských práv ako stimulu a odmeny za literárne a umelecké výtvory“. Uvádzajú, že sú si vedomé „bariér brániacich osobám so zrakovým postihnutím alebo postihnutým inou poruchou čítania v prístupe k uverejneným dielam“,

1 — Jazyk prednesu: angličtina.

2 — Marrákešská zmluva o uľahčení prístupu k uverejneným dielam pre osoby nevidiace, zrakovo postihnuté alebo postihnuté inou poruchou čítania, Svetová organizácia duševného vlastníctva, 27. júna 2013, TRT/MARRAKESH/001.

a „potreby rozšíriť počet diel v prístupných formátoch, ako aj zlepšiť obeh takých diel“. Uznávajú, že „napriek rozdielom vo vnútroštátnych zákonoch o autorských právach možno pozitívny vplyv nových informačných a komunikačných technológií na životy osôb so zrakovým postihnutím alebo postihnutých inou poruchou čítania zvýšiť posilnením právneho rámca na medzinárodnej úrovni“.

4. Odôvodnenia ďalej poukazujú na to, že hoci „mnohé členské štáty stanovili vo svojich vnútroštátnych zákonoch o autorských právach obmedzenia a výnimky pre osoby so zrakovým postihnutím alebo postihnuté inou poruchou čítania“, „pretrváva nedostatok kópií dostupných diel v prístupnom formáte pre tieto osoby“. Sprístupnenie diel týmto osobám si totiž vyžaduje značné prostriedky a obmedzená cezhraničná výmena kópií v prístupnom formáte má za následok zdvojenie úsilia potrebného na tento účel.

5. Zmluvné strany ďalej uznávajú „význam úlohy nositeľov práv pri sprístupňovaní diel osobám so zrakovým postihnutím alebo postihnutým inou poruchou čítania, ako aj význam primeraných obmedzení a výnimiek pri sprístupňovaní diel týmto osobám, najmä ak trh nie je schopný poskytnúť taký prístup“. Ďalej uznávajú aj „potrebu zachovať rovnováhu medzi účinnou ochranou práv autorov a záujmom širšej verejnosti… a že taká rovnováha musí uľahčovať účinný a včasný prístup osôb so zrakovým postihnutím alebo postihnutých inou poruchou čítania k dielam“.

6. Článok 2 Marrákešskej zmluvy obsahuje definície pojmov „diela“ [3], „kópia v prístupnom formáte“ [4] a „oprávnený subjekt“ [5] na účely tejto zmluvy. V článku 3 je zas vymedzený pojem „oprávnená osoba“ – v podstate oprávnenou osobou je osoba, ktorá má jedno alebo viac postihnutí, ktoré ovplyvňuje jej schopnosť riadne čítať tlačené diela. Táto široká definícia zahŕňa nevidiacich, osoby so zrakovou poruchou alebo osoby, ktoré v dôsledku fyzického postihnutia nie je inak schopná držať knihu alebo manipulovať s ňou.

7. Povinnosti zmluvných strán sú upravené najmä v článkoch 4 až 6 Marrákešskej zmluvy. Článok 4 ods. 1 konkrétne umožňuje výnimku z vnútroštátnej právnej úpravy autorských práv alebo jej obmedzenie s cieľom umožniť vyhotovenie kópií v prístupnom formáte za určitých podmienok, aby sa pomocou kópií v prístupnom formáte uľahčil oprávneným osobám prístup k dielam. V tomto ustanovení sa ďalej uvádza, že zmluvné strany môžu stanoviť obmedzenie alebo výnimku z práva na verejné predvádzanie s cieľom uľahčiť oprávneným osobám prístup k dielam. Článok 5 ods. 1 sa týka cezhraničnej výmeny kópií v prístupnom formáte: zmluvné strany musia stanoviť, že „ak je kópia v prístupnom formáte vyhotovená na základe obmedzenia alebo výnimky alebo na základe právnej úpravy, túto kópiu v prístupnom formáte môže oprávnený subjekt šíriť alebo sprístupniť oprávnenej osobe alebo oprávnenému subjektu inej zmluvnej strany“. Článok 6 sa týka dovozu kópií v prístupnom formáte a stanovuje, že „v rozsahu, v akom vnútroštátne právo zmluvnej strany umožňuje oprávnenej osobe, osobe konajúcej v jej prospech alebo oprávnenému subjektu vyhotoviť kópiu diela v prístupnom formáte, im musí vnútroštátne právo tejto zmluvnej strany umožniť aj doviezť kópiu v prístupnom formáte v prospech oprávnených osôb bez povolenia nositeľa práv“.

8. Článok 7 Marrákešskej zmluvy stanovuje, že zmluvné strany musia oprávneným osobám zabezpečiť prístup v prípade, že nositelia práv používajú technologické ochranné opatrenia. Cieľom článku 8 tejto zmluvy je ochrana súkromia oprávnených osôb, zatiaľ čo jej článok 9 sa týka spolupráce na podporu cezhraničnej výmeny kópií v prístupnom formáte.

3 — Pojem „diela“ označuje literárne a umelecké diela v zmysle článku 2 ods. 1 Bernského dohovoru o ochrane literárnych a umeleckých diel (ďalej len „Bernský dohovor“) v podobe textu, poznámok a/alebo súvisiacich ilustrácií, či už uverejnené alebo iným spôsobom sprístupnené verejnosti na akomkoľvek nosiči. Pojem sa vzťahuje aj na diela v zvukovej podobe, akými sú audioknihy.

4 — „Kópia v prístupnom formáte“ označuje kópiu diela vytvorenú alternatívnym spôsobom alebo formou, ktorá dielo sprístupňuje oprávnenej osobe. Môžu ju používať výlučne oprávnené osoby pri zachovaní celistvosti pôvodného diela.

5 — „Oprávnený subjekt“ je vládna inštitúcia alebo iná vládou uznaná organizácia, ktorá zabezpečuje vzdelávanie, inštruktážne školenia, adaptačné čítanie alebo prístup k informáciám osobám nevidiacim, zrakovo postihnutým alebo postihnutým inou poruchou čítania na neziskovom základe.

9. Články 10, 11 a 12 Marrákešskej zmluvy obsahujú všeobecné usmernenia v oblasti výkladu a uplatňovania zmluvy. Článok 11 okrem iného stanovuje, že zmluvné strany si musia plniť povinnosti vyplývajúce z Bernského dohovoru, z Dohody o obchodných aspektoch práv duševného vlastníctva (ďalej len „dohoda TRIPS“) a zo Zmluvy WIPO o autorských práv (ďalej len „WCT“). [6]

10. Články 13 až 22 Marrákešskej zmluvy nakoniec obsahujú správne a procesné ustanovenia. Konkrétne článok 15 ods. 3 stanovuje: „Pokiaľ Európska únia urobí na diplomatickej konferencii, na ktorej bola prijatá táto zmluva, vyhlásenie uvedené v predchádzajúcom odseku, môže sa stať zmluvnou stranou“. Článok 18 stanovuje, že zmluva vstúpi do platnosti „tri mesiace po tom, čo 20 oprávnených strán uloží... ratifikačné alebo prístupové nástroje“. Článok 21 ods. 1 uvádza, že zmluva je „podpísaná ako jediný originál v anglickom, arabskom, čínskom, francúzskom, ruskom a španielskom jazyku, pričom všetky tieto jazykové znenia sú rovnako autentické“.

B – *Právo EÚ*

11. Smernica 2001/29/ES [7] zosúlaďuje niektoré aspekty autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti. Tento nástroj harmonizuje najmä výlučné právo autorov na rozmnožovanie diel [článok 2 písm. a)], právo na verejný prenos diel vrátane práva na sprístupnenie diel verejnosti (článok 3 ods. 1) a výlučné právo na šírenie diel (článok 4).

12. V článku 5 ods. 2 a 3 smernice 2001/29 sú uvedené prípady, v ktorých sú členské štáty oprávnené stanoviť výnimky alebo obmedzenia práva na rozmnožovanie diel upraveného v článku 2 a ďalších práv upravených v článkoch 2 a 3 tej istej smernice. Článok 5 ods. 3 písm. b) konkrétne odkazuje na „použitie v prospech ľudí s telesným postihnutím, ktoré sa priamo viaže na postihnutie a je nekomerčnej povahy, v rozsahu, ktorý vyžaduje daný druh postihnutia“. [8] Článok 5 ods. 4 ďalej uvádza, že „ak členské štáty môžu zabezpečiť výnimku alebo obmedzenie práva na reprodukciu podľa odsekov 2 a 3, môžu rovnako zabezpečiť výnimku alebo obmedzenie práva na distribúciu, ako je uvedené v článku 4 v rozsahu oprávnenom účelom autorizovaného prípadu rozmnožovania“. Článok 5 ods. 5 zas uvádza, že stanovené výnimky a obmedzenia „sa budú uplatňovať iba v niektorých osobitných prípadoch, pri ktorých nedochádza ku konfliktu s bežným využívaním diela alebo predmetu ochrany a ktoré neodôvodnene nepoškodzujú oprávnené záujmy nositeľa práv“.

13. Článok 6 ods. 1 a 4 smernice 2001/29 stanovuje:

„1. Členské štáty poskytnú primeranú právnu ochranu proti porušovaniu akýchkoľvek účinných technologických opatrení, ktoré dotknutá osoba vykonáva s vedomím alebo opodstatneným dôvodom znalosti, že sleduje daný cieľ.

…

6 — Článok 11 je potrebné vykladať z hľadiska desiateho odôvodnenia, podľa ktorého zmluvné strany potvrdzujú svoje záväzky vyplývajúce z existujúcich medzinárodných dohôd o ochrane autorských práv a význam tzv. „trojstupňového testu“ pre obmedzenia a výnimky upraveného v článku 9 ods. 2 Bernského dohovoru.

7 — Smernica Európskeho parlamentu a Rady z 22. mája 2001 o zosúladení niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti (Ú. v. ES L 167, 2001, s. 10; Mim. vyd. 17/001, s. 230).

8 — Odôvodnenie 34 smernice 2001/29 ďalej stanovuje: „Členským štátom sa dáva možnosť poskytovať niektoré výnimky alebo obmedzenia pre prípady, ako sú vzdelávanie a vedecké účely, v prospech verejných inštitúcií, ako sú knižnice a archívy, na spravodajské účely, na citovanie, v *prípadoch používania telesne postihnutými ľuďmi*, pri používaní v záujme verejnej bezpečnosti a pri používaní v správnych a súdnych konaniach“ (kurzívou zvýraznil generálny advokát).

4. Napriek právnej ochrane upravenej v odseku 1, pri absencii dobrovoľných opatrení prijatých zo strany nositeľov práv vrátane dohôd medzi nositeľmi práv a inými dotknutými stranami, členské štáty prijmú príslušné opatrenia, ktoré zabezpečia, že nositelia práv sprístupnia oprávneným osobám, ktorým bola udelená výnimka alebo obmedzenie podľa vnútroštátneho právneho predpisu v súlade s článkom 5 ods. 2 písm. a), c), d), e), ods. 3 písm. a), b) alebo e) prostriedky, aby mohli využívať danú výnimku alebo obmedzenie v rozsahu, ktorý je nevyhnutný na využívanie danej výnimky alebo obmedzenia, a tam, kde má oprávnená osoba právny prístup k dotknutému chránenému dielu.

…“

II – **Skutkové okolnosti, žiadosť o vydanie stanoviska a konanie pred Súdnym dvorom**

A – *Skutkové okolnosti*

14. V roku 2009 sa vo WIPO začali rokovania o možnom uzatvorení medzinárodnej zmluvy zavádzajúcej obmedzenia a výnimky z autorských práv v prospech osôb nevidiacich, zrakovo postihnutých alebo postihnutých inou poruchou čítania s cieľom uľahčiť cezhraničnú výmenu kníh a iných tlačených materiálov v prístupných formátoch.

15. Dňa 26. novembra 2012 prijala Rada rozhodnutie umožňujúce Komisii účasť na týchto rokovaniach v mene Európskej únie.[9] Rokovania v rámci WIPO sa úspešne zavŕšili na diplomatickej konferencii konanej v Marrákeši od 17. do 28. júna 2013. Viedli k prijatiu Marrákešskej zmluvy 27. júna 2013.

16. Dňa 14. apríla 2014 Rada povolila podpísanie Marrákešskej zmluvy v mene Európskej únie.[10] Rozhodnutie Rady bolo založené ako na článku 114 ZFEÚ tak aj na článku 207 ZFEÚ. Pri tejto príležitosti však bolo uskutočnených niekoľko vyhlásení: Komisia uviedla, že predmet Marrákešskej zmluvy podľa jej názoru patrí do výlučnej právomoci Únie, zatiaľ čo viaceré členské štáty, naopak, zastávali názor, že táto právomoc sa delí medzi členské štáty a Európsku úniu.

17. Dňa 21. októbra 2014 prijala Komisia návrh rozhodnutia o uzatvorení Marrákešskej zmluvy v mene Európskej únie (ďalej len „predmetné rozhodnutie“).[11] Návrh rozhodnutia Rady bol založený na článkoch 114 a 207 ZFEÚ, ako aj na článku 218 ods. 6 písm. a) v) ZFEÚ. Po početných diskusiách najmä v rámci výboru stálych zástupcov (COREPER) však tento návrh nezískal v Rade potrebnú väčšinu, lebo členské štáty nemali rovnaký názor na to, či Marrákešská zmluva patrí do výlučnej právomoci Únie. Únia teda doteraz Marrákešskú zmluvu neuzatvorila.

18. Rada sa však 19. mája 2015 rozhodla požiadať Komisiu na základe článku 241 ZFEÚ, aby bezodkladne predložila legislatívny návrh na zmenu a doplnenie právneho rámca EÚ tak, aby mohla Marrákešská zmluva vstúpiť do platnosti.

19. Komisia sa na základe toho 17. júla 2015 rozhodla predložiť Súdnemu dvoru v súlade s článkom 218 ods. 11 ZFEÚ žiadosť o vydanie stanoviska o povahe právomoci Únie v súvislosti s Marrákešskou zmluvou.

20. Komisia 6. októbra 2015 kladne odpovedala na žiadosť Rady podľa článku 241 ZFEÚ a uviedla, že „predloží legislatívny návrh na zabezpečenie súladu Únie s Marrákešskou zmluvou“.

9 — Rozhodnutie Rady o účasti Európskej únie na rokovaniach týkajúcich sa medzinárodnej dohody na úrovni Svetovej organizácie duševného vlastníctva o zlepšení prístupu ku knihám pre osoby postihnuté poruchou čítania; 16259/12.

10 — Rozhodnutie Rady 2014/221/EÚ zo 14. apríla 2014 o podpise Marrákešskej zmluvy o uľahčení prístupu k uverejneným dielam pre osoby nevidiace, zrakovo postihnuté alebo postihnuté inou poruchou čítania v mene Európskej únie (Ú. v. EÚ L 115, 2014, s. 1).

11 — COM(2014) 638 final.

B – *Žiadosť o vydanie stanoviska*

21. Žiadosť o vydanie stanoviska Súdneho dvora predložená Komisiou znie takto:

„Má Európska únia výlučnú právomoc na uzatvorenie [Marrákešskej zmluvy]?“

22. K žiadosti Komisie o vydanie stanoviska bol pripojený text Marrákešskej zmluvy v troch autentických zneniach (anglické, francúzske a španielske).

C – *Konanie pred Súdnym dvorom*

23. Písomné pripomienky v tomto konaní predložila česká, francúzska, litovská, maďarská, rumunská, fínska vláda a vláda Spojeného kráľovstva, ako aj Európsky parlament. Česká, francúzska, maďarská, talianska, rumunská, fínska vláda a vláda Spojeného kráľovstva, ako aj Európsky parlament, Rada a Komisia predniesli ústne prednesy na pojednávaní 7. júna 2016.

D – *Zhrnutie pripomienok predložených Súdnemu dvoru*

24. Komisia navrhuje, aby Súdny dvor odpovedal na žiadosť o vydanie stanoviska v tom zmysle, že Marrákešska zmluva patrí do výlučnej právomoci Únie. Komisia zastáva názor, že hmotnoprávnym základom je na jednej strane článok 114 ZFEÚ a na druhej strane článok 207 ZFEÚ. Z prvého uvedeného ustanovenia sa vychádza vzhľadom na harmonizačný účinok, ktorý poukazovala podľa Komisie bude mať Marrákešská zmluva mať na niektoré aspekty autorských práv a s nimi súvisiacich práv. Druhé uvedené ustanovenie sa považuje za relevantné vzhľadom na to, že cieľom Marrákešskej zmluvy je najmä zabezpečiť cezhraničnú výmenu kópií v prístupnom formáte medzi zmluvnými stranami vrátane výmeny medzi Európskou úniou a tretími krajinami. Bez ohľadu na konkrétne hmotnoprávne základy je právomoc EÚ podľa názoru Komisie výlučná na základe článku 3 ods. 2 ZFEÚ, keďže uzatvorením Marrákešskej zmluvy môže byť dotknutá alebo pozmenená pôsobnosť ustanovení smernice 2001/29.

25. Európsky parlament podporuje stanovisko Komisie. Články 114 a 207 ZFEÚ podľa jeho názoru predstavujú správny hmotnoprávny základ predmetného rozhodnutia. Výlučná právomoc Únie na uzatvorenie Marrákešskej zmluvy vyplýva z článku 3 ods. 2 ZFEÚ: povinnosť zabezpečiť obmedzenia alebo výnimky vo vnútroštátnych zákonoch o autorských právach patrí do pôsobnosti smernice 2001/29 vo všeobecnosti a jej článku 5 ods. 3 písm. b) zvlášť. Pokiaľ ide o Radu, nezaujala stanovisko k povahe právomoci EÚ alebo k hmotnoprávnym základom predmetného rozhodnutia. Spochybňuje len to, že jej formálna žiadosť, aby Komisia predložila návrh právneho predpisu podľa článku 241 ZFEÚ, by mohla mať nejaký vplyv na posúdenie právomoci EÚ.

26. Naopak, česká, francúzska, litovská, maďarská, rumunská, fínska vláda a vláda Spojeného kráľovstva zastávajú názor, že Únia nemá výlučnú právomoc na uzatvorenie Marrákešskej zmluvy. Všetky tieto vlády najmä tvrdia, že nie sú splnené podmienky výlučnej povahy právomoci Únie upravené v článku 3 ods. 2 ZFEÚ. Čo sa však týka hmotnoprávneho základu predmetného rozhodnutia, názory týchto vlád sa líšia.

27. Litovská vláda súhlasí s Komisiou a Európskym parlamentom v tom, že články 114 a 207 ZFEÚ predstavujú správny právny základ. Francúzska vláda pôvodne v písomných pripomienkach vyjadrila stanovisko, podľa ktorého samotný článok 114 ZFEÚ predstavuje správny právny základ, no na pojednávaní následne vyhlásila, že zmenila názor a domnieva sa, že je potrebný aj odkaz na článok 209 ZFEÚ.

28. Aj česká a fínska vláda považujú za relevantný článok 114 ZFEÚ, zároveň však navrhujú uvedenie článku 19 ZFEÚ ako dodatočného právneho základu. Maďarská vláda uvádza, že odkaz na článok 114 ZFEÚ je správny, navrhuje však doplniť odkaz na článok 4 ods. 2 písm. b) ZFEÚ, lebo Marrákešská zmluva sleduje predovšetkým cieľ sociálnej politiky.

29. Vláda Spojeného kráľovstva na druhej strane zastáva názor, že článok 114 ZFEÚ nemôže byť základom predmetného rozhodnutia: domnieva sa, že rozhodnutie musí byť založené len na článku 19 ZFEÚ alebo subsidiárne na uvedenom ustanovení v spojení s článkom 207 ZFEÚ. Rumunská vláda nakoniec nezaujala stanovisko k správnemu právnemu základu predmetného rozhodnutia, ale spochybňuje uplatniteľnosť článku 207 ZFEÚ.

III – **Posúdenie**

A – *Úvod*

30. Komisia vo svojej žiadosti žiada Súdny dvor len o odpoveď na otázku, či má Európska únia výlučnú právomoc na uzatvorenie Marrákešskej zmluvy.

31. Aby však bolo možné odpovedať na túto otázku, je potrebné určiť správny hmotnoprávny základ (alebo základy) predmetného rozhodnutia. V systéme vytvorenom zmluvami EÚ, ktorý je založený na zásade zverenia právomocí, má voľba správneho právneho základu aktu navrhovaného inštitúciami význam z ústavného hľadiska.[12] Táto voľba určuje, či má Únia právomoc konať, na aké účely a podľa akého postupu môže konať ak je jej právomoc daná.

32. Je to zvlášť dôležité, pokiaľ ide o uzatváranie medzinárodných dohôd Úniou. Ako uviedol Súdny dvor, to, či má právomoc uzatvoriť dohodu len samotná Únia alebo či sa o takú právomoc delí s členskými štátmi, závisí okrem iného od pôsobnosti ustanovení práva EÚ, ktoré oprávňujú inštitúcie EÚ na pristúpenie k dohode.[13] V niektorých oblastiach totiž Únia nemôže nadobudnúť dodatočnú vonkajšiu výlučnú právomoc podľa článku 3 ods. 2 ZFEÚ ani v prípade, že už vykonala svoju vnútornú právomoc. Uvedenie právneho základu preto určuje rozdelenie právomocí medzi Úniu a členské štáty.[14]

33. Podľa ustálenej judikatúry musí byť voľba právneho základu určitého opatrenia vrátane opatrenia prijatého s cieľom uzatvoriť medzinárodnú dohodu založená na objektívnych prvkoch, ktoré možno preskúmať v rámci súdneho preskúmania. Medzi tieto prvky patrí predovšetkým cieľ a obsah opatrenia. Ak preskúmanie opatrenia preukáže, že sleduje dvojaký cieľ alebo obsahuje dve zložky, a ak jeden z týchto cieľov alebo jednu z týchto zložiek možno označiť za hlavný cieľ alebo hlavnú zložku, zatiaľ čo druhý cieľ alebo zložka má len doplňujúcu povahu, musí byť opatrenie založené na jedinom právnom základe, a to na tom, ktorý si vyžaduje hlavný alebo prevažujúci cieľ alebo zložka. Ak sa výnimočne preukáže, že opatrenie sleduje súčasne viacero cieľov alebo má viac zložiek, ktoré sú nerozlučne spojené, pričom nijaký cieľ ani zložka nie sú druhotné alebo vedľajšie vo vzťahu k ostatným, takéto opatrenie sa môže zakladať na zodpovedajúcich právnych základoch.[15]

34. Z ustálenej judikatúry teda vyplýva, že ak je to možné, subjekt poskytujúci výklad sa musí pri uzatváraní medzinárodných dohôd rovnako ako v prípade akéhokoľvek iného aktu Európskej únie usilovať určiť jediný právny základ, a ak to nie je možné, absolútne minimálny počet právnych základov. Je jasné, že po vstupe do platnosti Lisabonskej zmluvy – ktorá zjednodušuje rozhodovacie

12 — Pozri v tomto smere stanovisko 2/00 zo 6. decembra 2001 (EU:C:2001:664, bod 5).

13 — Pozri stanoviská 2/92 z 24. marca 1995 (EU:C:1995:83, bod 12) a 1/08 z 30. novembra 2009 (EU:C:2009:739, bod 112).

14 — Pozri rozsudok z 1. októbra 2009, Komisia/Rada (C-370/07, EU:C:2009:590, bod 49).

15 — Pozri v tomto smere rozsudok zo 14. júna 2016, Parlament/Rada (C-263/14, EU:C:2016:435, body 43 a 44), a stanovisko 2/00 zo 6. decembra 2001 (EU:C:2001:664, body 22 a 23 a tam citovanú judikatúru).

postupy a zovšeobecňuje uplatňovanie riadneho legislatívneho postupu vo veľkej väčšine oblastí pôsobnosti Únie – môžu byť problémy vyplývajúce zo súčasnej existencie viacerých právnych základov aktov EÚ menej vypuklé. Základná zásada, podľa ktorej sa treba vyhnúť nepodstatnému znásobovaniu počtu právnych základov, však bezpochyby stále platí.

35. Podľa môjho názoru to zvlášť platí pre medzinárodné dohody, ktoré majú špecifickú vecnú pôsobnosť a jednoznačný a jasne definovaný cieľ. Pri medzinárodných dohodách upravujúcich vzťah medzi zmluvnými stranami vo veľkom počte oblastí (často nazývané „rámcové dohody“, „dohody o partnerstve“ alebo „dohody o spolupráci“) je síce ľahšie odôvodniť použitie viacerých právnych základov, menej to už však platí, ak je pôsobnosť dohody obmedzenejšia a špecifickejšia.

36. Určenie tzv. ťažiska (alebo ťažísk) navrhovaného právneho nástroja sa však môže ukázať ako zložitá úloha. Oblasti právomoci EÚ sú totiž v Zmluvách vymedzené rôznymi spôsobmi. Vo všetkých kategóriách sú právomoci vyjadrené prevažne z hľadiska cieľov, ktoré sa majú dosiahnuť (napríklad vnútorný trh a zachovanie a ochrana životného prostredia). Tie zas môžu byť obmedzené na určité „témy“, akými sú konkrétne odvetvia hospodárstva (napríklad doprava) alebo konkrétne oblasti politiky (napríklad ochrana spotrebiteľa), alebo môžu byť, naopak, formulované všeobecne (napríklad vnútorný trh) či pokrývať viacero oblastí politiky (napríklad oblasť slobody, bezpečnosti a spravodlivosti). V iných prípadoch sú však právomoci vyjadrené najmä z hľadiska typov nástrojov, ktoré môže Európska únia prijať v konkrétnej oblasti (ako je tomu napríklad v oblastiach colnej únie, hospodárskej súťaže alebo spoločnej obchodnej politiky). Vonkajšia činnosť Únie sa musí nakoniec vždy riadiť tými istými zásadami a ambíciami bez ohľadu na druh vykonávanej právomoci.

37. Vyššie uvedené ťažkosti pri určovaní správneho právneho základu aktu EÚ vznikli aj v prejednávanej veci. Ako som uviedol v bodoch 24 až 29 tohto stanoviska, členské štáty a inštitúcie EÚ, ktoré v prejednávanej veci predložili pripomienky, sa odvolávajú až na päť rôznych ustanovení Zmluvy FEÚ, ktoré podľa ich názoru samy osebe alebo v rozličných kombináciách predstavujú hmotnoprávne základy predmetného rozhodnutia: článok 4 ods. 2 písm. b), článok 19 ods. 1 a články 114, 207 a 209 ZFEÚ.

38. Je pravda, že tvrdenia uvedené na podporu každého z týchto ustanovení majú určitú váhu. Po zvážení všetkých aspektov sa však domnievam, že ako navrhuje väčšina členských štátov, ktoré predložili pripomienky, predmetné rozhodnutie by malo mať dva právne základy. Dvoma uplatniteľnými ustanoveniami sú podľa môjho názoru článok 19 ods. 1 a článok 207 ZFEÚ. V nasledujúcej časti objasním dôvody, pre ktoré zastávam tento názor. V tejto súvislosti vysvetlím aj to, prečo v konečnom dôsledku nepovažujem tvrdenia uvedené na podporu ďalších troch ustanovení za presvedčivé, hoci nie sú nesprávne. Nakoniec sa budem zaoberať základným problémom žiadosti o vydanie stanoviska: výlučná alebo delená právomoc Únie na uzatvorenie Marrákešskej zmluvy.

B – *Hmotnoprávne základy*

1. Článok 207 ZFEÚ

a) Všeobecné pripomienky

39. Komisia, ktorú podporuje Európsky parlament, ako aj litovská vláda a vláda Spojeného kráľovstva [16] sa domnieva, že Marrákešska zmluva je nástrojom spoločnej obchodnej politiky, a teda jedným z hmotnoprávnych základov predmetného rozhodnutia by mal byť článok 207 ZFEÚ.

16 — Posledná uvedená vláda uvádza tento názor len subsidiárne pre prípad, že článok 19 ZFEÚ by sám osebe nebol považovaný za dostatočný základ na uzatvorenie Marrákešskej zmluvy.

40. S tým súhlasím.

41. Spoločná obchodná politika je jedným z hlavných pilierov vzťahov Únie so zvyškom sveta. Podľa článku 207 ods. 1 ZFEÚ táto politika „vychádza z jednotných zásad, najmä vo vzťahu k úpravám colných sadzieb, uzavieraniu colných a obchodných zmlúv týkajúcich sa obchodu s tovarom a službami, k obchodným aspektom duševného vlastníctva, priamym zahraničným investíciám, zjednocovaniu liberalizačných opatrení, vývoznej politike, ako aj k opatreniam na ochranu obchodu, napríklad v prípade dumpingu a subvencií“.

42. Z ustálenej judikatúry vyplýva, že samotná okolnosť, že akt Únie môže mať určité dôsledky na medzinárodný obchod, nepostačuje na prijatie záveru, že tento akt musí byť zaradený do kategórie aktov, ktoré patria do spoločnej obchodnej politiky. Naopak, akt Únie patrí do oblasti tejto politiky, ak sa špecificky týka medzinárodného obchodu tým, že jeho účelom je najmä podporovať, uľahčovať alebo upravovať tieto obchodné vzťahy a má na ne priamy a bezprostredný účinok. [17]

43. Predmet medzinárodného obchodu sa nedá abstraktne vymedziť ani staticky a pevne určiť. Svetový obchod podlieha neustálym zmenám: obchodné postupy, modely a trendy sa v čase vyvíjajú. Únia musí byť vždy schopná plniť svoju úlohu hráča svetového obchodu vo vzťahu k svojim obchodným partnerom v bilaterálnom kontexte i na multilaterálnych fórach. Preto Súdny dvor od začiatku dôsledne zaujíma stanovisko, podľa ktorého musí byť spoločná obchodná politika definovaná široko, a odmieta reštriktívny výklad ustanovení Zmluvy, ktorý by túto politiku odsúdil na „postupnú stratu významu“ [18]. Ako uviedol Súdny dvor, spoločná obchodná politika bola navrhnutá s „otvorenou povahou“ [19]. Zmluvy pri vymedzení vlastností a nástrojov uvedenej politiky zohľadnili možné zmeny: článok 207 ZFEÚ tak „predpokladá, že obchodná politika sa bude upravovať, aby zohľadňovala prípadné zmeny vyhliadok v medzinárodných vzťahoch“ [20].

44. Z hľadiska týchto zásad považujem za jasné, že predmetné rozhodnutie prinajmenšom sčasti patrí do spoločnej obchodnej politiky.

45. Článok 207 ods. 1 ZFEÚ zahŕňa „obchodné aspekty duševného vlastníctva“ medzi odvetvia, ktoré patria do pôsobnosti spoločnej obchodnej politiky. Súdny dvor pri výklade tohto pojmu v rozsudku Daiichi Sankyo konštatoval, že spomedzi noriem prijatých EÚ v oblasti duševného vlastníctva môžu do oblasti spoločnej obchodnej politiky patriť iba tie normy, ktoré majú špecifickú súvislosť s medzinárodným obchodom. [21]

46. Mnohé ústredné ustanovenia Marrákešskej zmluvy zjavne majú takú špecifickú súvislosť s medzinárodným obchodom: konkrétne článok 5 („Cezhraničná výmena kópií v prístupnom formáte“), článok 6 („Dovoz kópií v prístupnom formáte“) a článok 9 („Spolupráca na uľahčenie cezhraničnej výmeny“). Tieto ustanovenia upravujú niektoré z hlavných povinností, ktoré na seba berú zmluvné strany, a zdajú sa byť kľúčové na dosiahnutie cieľov uvedených v odôvodneniach Marrákešskej zmluvy, ktoré spočívajú v „rozšír[ení] poč[tu] diel v prístupných formátoch, ako aj zlepš[ení] obeh[u] takých diel“ [22]. Podľa odôvodnení je jedným z dôvodov „pretrváva[júceho] nedostat[ku] kópií dostupných diel v prístupnom formáte“ práve obmedzená cezhraničná výmena kópií v prístupnom formáte.

17 — Pozri okrem iného rozsudky z 22. októbra 2013, Komisia/Rada (C-137/12, EU:C:2013:675, bod 57); z 18. júla 2013, Daiichi Sankyo a Sanofi-Aventis Deutschland (C-414/11, EU:C:2013:520, bod 51), a z 12. mája 2005, Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia a ERSA (C-347/03, EU:C:2005:285, bod 75).

18 — Stanovisko 1/78 zo 4. októbra 1979 (EU:C:1979:224, body 44 a 45). V tomto smere pozri tiež rozsudok zo 17. októbra 1995, Werner (C-70/94, EU:C:1995:328, bod 9 a nasl.), a návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci Komisia/Parlament a Rada (C-178/03, EU:C:2005:312, bod 32).

19 — Pozri stanovisko 1/94 z 15. novembra 1994 (EU:C:1994:384, bod 41).

20 — Pozri rozsudok z 26. marca 1987, Komisia/Rada (45/86, EU:C:1987:163, bod 19).

21 — Pozri rozsudok z 18. júla 2013, Daiichi Sankyo a Sanofi-Aventis Deutschland (C-414/11, EU:C:2013:520, bod 52).

22 — Pozri štvrté odôvodnenie.

47. Ďalšie ustanovenia Marrákešskej zmluvy (akým je článok 4) sú okrem toho tiež zamerané na uľahčenie medzinárodného obchodu štandardizáciou určitých pravidiel dostupnosti, rozsahu a využitia práv duševného vlastníctva medzi zmluvnými stranami. Marrákešská zmluva preto, hoci v inom kontexte a v omnoho menšom rozsahu, sleduje aj jeden z cieľov dohody TRIPS, ktorý Súdny dvor v rozsudku Daiichi Sankyo [23] označil za kľúčový na to, aby uvedená dohoda mohla patriť do pôsobnosti článku 207 ZFEÚ.

48. Marrákešská zmluva teda zďaleka nemá obmedzené následky na medzinárodný obchod, ale jej veľká a dôležitá zložka s ním špecificky súvisí. Cieľom jej ustanovení je podporovať, uľahčovať a upravovať obchod s osobitným druhom tovaru: s kópiami v prístupnom formáte. V celkovej štruktúre Marrákešskej zmluvy je otvorenie vnútroštátnych trhov kópiám v prístupnom formáte z iných krajín jedným z kľúčových prostriedkov na dosiahnutie cieľov sledovaných zmluvnými stranami.

49. Tento záver nespochybňujú určité tvrdenia viacerých členských štátov, ktorými sa teraz budem postupne zaoberať, že článok 207 ZFEÚ nie je vhodným právnym základom.,

b) Nekomerčné aspekty duševného vlastníctva

50. Po prvé česká, francúzska, maďarská a fínska vláda nesúhlasia s tým, že sa cezhraničná výmena kópií v prístupnom formáte uskutočňuje v komerčnom rámci. Poukazujú najmä na článok 4 ods. 2 Marrákešskej zmluvy, podľa ktorého zmluvné strany zavedú do svojich vnútroštátnych zákonov o autorských právach obmedzenia alebo výnimky okrem iného vtedy, keď je „činnosť vykonávaná na neziskovom základe“. Odvolávajú sa aj na článok 4 ods. 4 tejto zmluvy, podľa ktorého „zmluvná strana môže obmedziť obmedzenia alebo výnimky podľa tohto článku na diela, ktoré oprávnené osoby na tomto trhu nemôžu v konkrétnom prístupnom formáte získať na komerčnom základe za rozumných podmienok“.

51. Z judikatúry však vyplýva, že každá činnosť podlieha právu EÚ, pokiaľ má hospodársku povahu. [24] Len za veľmi výnimočných okolností činnosť, ktorá má na prvý pohľad hospodársku povahu, nepatrí do pôsobnosti práva EÚ z dôvodu zásady solidarity. [25] Súdny dvor okrem toho síce konštatoval, že členské štáty majú širokú mieru voľnej úvahy v oblasti verejného zdravia a sociálneho zabezpečenia a že v tejto súvislosti môžu využiť najmä neziskové organizácie, úplne však také činnosti nevylúčil z pôsobnosti práva EÚ. [26] Súdny dvor najmä opakovane rozhodol, že každý subjekt vykonávajúci hospodársku činnosť bez ohľadu na svoje právne postavenie a spôsob financovania v zásade podlieha pravidlám hospodárskej súťaže EÚ. [27] Zdá sa teda, že judikatúra Súdneho dvora nevylučuje uplatniteľnosť práva EÚ na činnosti vykonávané na neziskovom základe alebo so stratou, alebo so zameraním na dosiahnutie nehospodárskych cieľov. Ďalej by som chcel uviesť, že členské štáty spochybňujúce uplatniteľnosť článku 207 ZFEÚ nevysvetľujú, prečo je taký prístup nevhodný v prípade medzinárodného obchodu.

52. Títo účastníci konania podľa všetkého zastávajú názor, že tovar vymieňaný na neziskovom základe patrí pod pojem „nekomerčné aspekty duševného vlastníctva“, a teda nepatrí do spoločnej obchodnej politiky.

23 — Pozri rozsudok z 18. júla 2013, Daiichi Sankyo a Sanofi-Aventis Deutschland (C-414/11, EU:C:2013:520, body 58 a 59). Pozri tiež rozsudok z 22. októbra 2013, Komisia/Rada (C-137/12, EU:C:2013:675, body 60 až 67).

24 — Pozri napríklad rozsudok z 18. júla 2006, Meca-Medina a Majcen/Komisia (C-519/04 P, EU:C:2006:492, bod 22).

25 — Pozri rozsudok zo 17. februára 1993, Poucet a Pistre (C-159/91 a C-160/91, EU:C:1993:63).

26 — Pozri rozsudky zo 17. júna 1997, Sodemare a i. (C-70/95, EU:C:1997:301), a z 11. decembra 2014, Azienda sanitaria locale n. 5 „Spezzino“ a i. (C-113/13, EU:C:2014:2440).

27 — Pozri rozsudok z 23. apríla 1991, Höfner a Elser (C-41/90, EU:C:1991:161, bod 21).

53. Podľa môjho názoru ide o nesprávny výklad článku 207 ZFEÚ. Toto ustanovenie nevylučuje zo svojej pôsobnosti *transakcie* alebo *činnosti* nekomerčnej povahy. Skutočnosť, že niektoré tovary alebo služby môžu byť za istých okolností predmetom výmeny na iné účely, než je tvorba zisku (napríklad pri bezodplatných dodávkach), neznamená, že s týmito tovarmi alebo službami sa neobchoduje. Keď článok 4 ods. 4 Marrákešskej zmluvy odkazuje na kópie v prístupnom formáte, ktoré nemožno „na… trhu… získať na komerčnom základe za rozumných podmienok“, vyplýva z toho, že existuje trh, na ktorom sa s daným druhom tovaru obchoduje na komerčnom základe. Ako Komisia zdôraznila na pojednávaní, hospodárskych subjektov pôsobiacich na tomto trhu sa ustanovenia Marrákešskej zmluvy nevyhnutne dotknú.

54. Je dôležité, že Súdny dvor v rozsudku Daiichi Sankyo [28] potvrdil, že celá dohoda TRIPS patrí do pôsobnosti článku 207 ZFEÚ. Dohoda TRIPS však obsahuje aj ustanovenia o službách alebo tovaroch dodávaných na nekomerčné použitie. [29] Podobne aj Bernský dohovor, tak ako je to uvedené v článku 2.2 dohody TRIPS, treba považovať za čiastočnú súčasť tejto dohody, obsahuje ustanovenia upravujúce používanie chránených diel na určité nekomerčné činnosti. [30] Je dôležité, že ani jedna z týchto dohôd úplne nevylučuje zo svojej pôsobnosti nekomerčné transakcie alebo použitie chránených diel.

55. V tejto súvislosti môže byť zaujímavé poukázať na to, že inštancie WTO vo svojich rozhodnutiach vo všeobecnosti zaobchádzajú s umeleckými dielami a ďalšími dielami ducha rovnako ako s iným obchodovaným tovarom, aj keď sa s nimi obchoduje za nekomerčných podmienok alebo sú využívané na nekomerčné účely. [31] Dohody WTO síce obsahujú výraz „obchodovanie“, tento pojem sa však vykladá veľmi široko v tom zmysle, že zahŕňa „každú výmenu tovarov“ bez ohľadu na „povahu alebo typ ‚obchodovania‘, alebo dôvod či funkciu transakcie“. [32] Uplatniteľnosť pravidiel WTO nemôže závisieť od súkromného rozhodnutia určitého subjektu o tom, ako bude vykonávať svoje podnikateľské činnosti. Zdá sa totiž, že niektoré pravidlá WTO vychádzajú z predpokladu, že určité transakcie sa uskutočňujú za nekomerčných podmienok. Napríklad antidumpingová dohoda WTO [33] sa okrem iného týka vývozu výrobkov za cenu, ktorá úplne nepokrýva výrobné náklady. [34] Pravidlá WTO si teda zďaleka nevyžadujú ziskovosť, ale ak nie je stanovené inak, uplatňujú sa aj na transakcie uskutočnené so stratou.

56. Článok 207 ZFEÚ zo spoločnej obchodnej politiky vylučuje len nekomerčné *aspekty* práv duševného vlastníctva. Znamená to tie odvetvia práva duševného vlastníctva, ktoré sa presne alebo priamo netýkajú medzinárodného obchodu. Ide jednoznačne o zostatkovú kategóriu. V širokom zmysle slova majú totiž pravidlá duševného vlastníctva priznať určité výhradné práva v oblasti využívania výtvorov ducha s cieľom podporiť tvorivosť a inovácie. Tieto výhradné práva nie sú nič iné ako určitá forma monopolu *sui generis*, ktorá môže obmedziť voľný obeh tovarov alebo služieb. Pravidlá duševného vlastníctva teda už zo svojej povahy zväčša súvisia s obchodom. Príkladom aspektu duševného vlastníctva, ktorý nesúvisí s obchodom, je aspekt týkajúci sa autorského osobnostného

28 — Rozsudok z 18. júla 2013, Daiichi Sankyo a Sanofi-Aventis Deutschland, (C-414/11, EU:C:2013:520).

29 — Pozri napríklad článok 31 písm. b) a c) a článok 60 dohody TRIPS.

30 — Pozri napríklad článok II ods. 9 a článok IV ods. 4 prílohy.

31 — Napríklad vo veci DS160, *§ 110 ods. 5 zákona USA o autorských právach*, venoval panel veľmi málo pozornosti tvrdeniam účastníkov konania týkajúcim sa toho, či majú byť výnimky z nárokov vyplývajúcich z autorských práv autorov a skladateľov podľa zákonov USA obmedzené na nekomerčné použitie diel, aby boli v súlade s dohodou TRIPS. Pozri správu panelu z 15. júna 2000 (WT/DS160/R), bod 6.58.

32 — Pozri správu odvolacej komisie zo 7. júna 2016 vo veci DS 461, *Kolumbijské opatrenia týkajúce sa dovozu textilu, odevov a obuvi* (WT/DS461/AB/R), body 5.34 až 5.36.

33 — Dohoda o uplatňovaní článku VI Všeobecnej dohody o clách a obchode 1994.

34 — Pozri článok 2.2 antidumpingovej dohody WTO, a pokiaľ ide o právny poriadok EÚ, článok 2 ods. 3 až 6 základného antidumpingového nariadenia [nariadenie Rady (ES) č. 1225/2009 z 30. novembra 2009, o ochrane pred dumpingovými dovozmi z krajín, ktoré nie sú členmi Európskeho spoločenstva (Ú. v. EÚ L 343, 2009, s. 51)].

práva, ktoré je v skutočnosti vylúčené z pôsobnosti dohody TRIPS.[35] V prejednávanej veci v každom prípade nie je potrebné podrobnejšie sa zaoberať týmto pojmom: stačí uviesť, že Marrákešská zmluva neupravuje autorské osobnostné právo ani iný aspekt duševného vlastníctva, ktorý nesúvisí s obchodom.

57. Nech je to akokoľvek, zdá sa mi, že práve skúmané tvrdenia sú založené na nesprávnom predpoklade. Ako zdôrazňuje Komisia, Marrákešská zmluva si v nijakom prípade nevyžaduje, aby rozmnožovanie, šírenie a sprístupňovanie kópií v prístupnom formáte bolo bezplatné. Ako uvádza článok 4 ods. 5 tejto zmluvy, „je na vnútroštátnom práve, aby určilo, či obmedzenia alebo výnimky v zmysle tohto článku budú predmetom odmeny“.

58. Talianska vláda však na pojednávaní uviedla, že výraz „odmena“ uvedený v článku 4 ods. 5 Marrákešskej zmluvy netreba chápať ako skutočnú „odmenu“, ale skôr len ako kompenzáciu majiteľov autorských práv.

59. Táto výhrada je podľa môjho názoru nedôvodná. Po prvé chcem poukázať na to, že talianska vláda nepredložila nijaký dôkaz na podporu svojho výkladu článku 4 ods. 5, ktorý sa zdá byť v rozpore so znením tohto ustanovenia. Po druhé, a to je dôležitejšie, skutočnosť, že suma peňazí zaplatená majiteľom autorských práv nemusí zodpovedať plnej trhovej cene, nijako nevylučuje komerčnú povahu súvisiacich transakcií.[36]

60. Marrákešská zmluva v podstate stanovuje, že zmluvné strany musia zaviesť štandardný súbor obmedzení a výnimiek z autorských práv s cieľom umožniť rozmnožovanie, šírenie a sprístupňovanie kópií v prístupnom formáte a povoliť cezhraničnú výmenu týchto diel. Uvedená zmluva neupravuje komerčnú alebo nekomerčnú povahu transakcií, prostredníctvom ktorých sa uskutočňujú. Niektoré z transakcií, na ktoré sa vzťahuje Marrákešská zmluva, v každom prípade určite majú komerčnú povahu.

61. Pre úplnosť chcem poukázať aj na to, že podľa článku 4 ods. 4 a článku 5 ods. 3 Marrákešskej zmluvy si zmluvné strany môžu splniť povinnosti upravené v článku 4 ods. 1 a článku 5 ods. 1 aj stanovením obmedzení alebo výnimiek z autorských práv, ktoré nie sú obmedzené na činnosti neziskových subjektov.

c) Súvislosti s dohodou TRIPS

62. Po druhé francúzska, maďarská, rumunská a fínska vláda zdôrazňujú, že Marrákešská zmluva bola dojednaná v rámci WIPO, agentúry Organizácie Spojených národov, medzi ktorej úlohy nepatrí liberalizácia a podpora obchodu. Maďarská vláda a vláda Spojeného kráľovstva poukazujú aj na to, že Marrákešská zmluva je pravdepodobne len slabo prepojená s dohodou TRIPS.

63. Ani tieto výhrady nepovažujem za presvedčivé.

64. Na začiatok chcem uviesť, že miesto a kontext dojednania medzinárodnej dohody majú len obmedzený význam. Tieto údaje síce niekedy môžu poskytovať užitočné informácie o úmysloch autorov dohody, skutočný význam však má cieľ a obsah dohody, ktoré vyplývajú z jej znenia.

35 — Pozri osobitne článok 9.1 dohody TRIPS. V tomto smere pozri DIMOPOULOS, A.: An Institutional Perspective II: The Role of the CJEU in the Unitary (EU) Patent System. In: *The Unitary EU Patent System*. Oxford: Hart Publishing, 2015, s. 75.

36 — Pozri analogicky rozsudky z 19. decembra 2012, Ordine degli Ingegneri della Provincia di Lecce a i. (C-159/11, EU:C:2012:817, bod 29), a zo 4. júna 2009, Vatsouras a Koupatantze (C-22/08 a C-23/08, EU:C:2009:344, bod 27).

65. Súdny dvor napríklad rozhodol, že rozhodnutie Rady o podpise Európskeho dohovoru o právnej ochrane služieb založených na podmienenom prístupe alebo pozostávajúcich z podmieneného prístupu v mene Európskej únie[37] musí byť založené na článku 207 ZFEÚ, hoci uvedenú dohodu prijala Rada Európy: organizácia, ktorá sa zaoberá predovšetkým ochranou ľudských práv, demokracie a právneho štátu.[38] Na druhej strane WIPO spravuje ďalšie medzinárodné dohody, ktoré podľa všetkého majú jasnú súvislosť s medzinárodným obchodom: napríklad Madridskú dohodu o potláčaní klamlivých alebo zavádzajúcich označení pôvodu výrobkov.[39]

66. Ďalej by som chcel uviesť len to, že Súdny dvor už potvrdil, že obchodné aspekty duševného vlastníctva patria do pôsobnosti spoločnej obchodnej politiky bez ohľadu na to, či sú zahrnuté do medzinárodných dohôd, ktoré sú súčasťou dohôd WTO (alebo sú dojednané v rámci WTO).[40]

d) Cieľ Marrákešskej zmluvy

67. Po tretie fínska vláda a vláda Spojeného kráľovstva zdôrazňujú, že cieľom Marrákešskej zmluvy nie je liberalizovať obchod, ale prispieť ku komplexnému rozvoju osôb so zrakovým postihnutím. Uvedené vlády sa domnievajú, že právny problém prejednávanej veci je *mutatis mutandis* podobný problému, ktorý Súdny dvor posudzoval vo veciach týkajúcich sa Kartagenského protokolu o biologickej bezpečnosti[41] a Bazilejského dohovoru o riadení pohybov nebezpečných odpadov cez hranice štátov a ich zneškodňovaní.[42] Súdny dvor v uvedených veciach označil environmentálnu zložku dohody za prevažujúcu nad jej obchodnou zložkou.

68. Na úvod chcem pripomenúť, že článok 207 ZFEÚ jasne stanovuje, že „spoločná obchodná politika sa uskutočňuje v rámci zásad a cieľov vonkajšej činnosti Únie“. Článok 21 ZEÚ – ktorý upravuje tieto zásady a ciele – zas stanovuje, že činnosť Únie na medzinárodnej scéne sa riadi okrem iného zásadami rovnosti a solidarity a jej cieľom má byť okrem iného „podporovať trvalo udržateľný hospodársky, sociálny a environmentálny rozvoj rozvojových krajín s hlavným cieľom odstrániť chudobu“.

69. Ako som uviedol vyššie, moderné dohody o obchode často sledujú viacero cieľov súčasne. Iba niektoré z týchto cieľov súvisia len s hospodárstvom. Napríklad humanitárne, rozvojové a environmentálne ciele často zohrávajú ústrednú úlohu pri dojednávaní medzinárodných dohôd, ktorých základný obsah napriek tomu naďalej jednoznačne súvisí s obchodom.[43] Ako príklad uvediem, že počas niekoľkých posledných rokov členovia WTO v rámci pokračovania procesu, ktorý sa začal vyhlásením z Dauhy o dohode TRIPS a verejnom zdraví,[44] prijali viacero rozhodnutí o zmene a doplnení alebo o uplatňovaní dohody TRIPS v súvislosti s patentovateľnosťou farmaceutických

37 — Rozhodnutie Rady 2014/243/EÚ zo 14. apríla 2014 o podpise Európskeho dohovoru o právnej ochrane služieb založených na podmienenom prístupe alebo pozostávajúcich z podmieneného prístupu v mene Európskej únie (Ú. v. EÚ L 128, 2014, s. 61).

38 — Pozri rozsudok z 22. októbra 2013, Komisia/Rada (C-137/12, EU:C:2013:675).

39 — Podľa tejto dohody (ktorá bola podpísaná 14. júla 1967 a vstúpila do platnosti 26. apríla 1970) všetok tovar s klamlivým alebo zavádzajúcim označením pôvodu, na ktorom je niektorý zo zmluvných štátov alebo v ňom situované miesto priamo alebo nepriamo uvedené ako krajina alebo miesto pôvodu, musí byť pri dovoze zadržaný alebo jeho dovoz musí byť zakázaný, prípadne sa musia v súvislosti s takým dovozom uplatniť iné opatrenia a sankcie.

40 — Pozri rozsudky z 12. mája 2005, Regione autonoma Friuli-Venezia Giulia a ERSA (C-347/03, EU:C:2005:285, body 71 až 83), a z 22. októbra 2013, Komisia/Rada (C-137/12, EU:C:2013:675, body 60 až 67).

41 — Pozri stanovisko 2/00 zo 6. decembra 2001 (EU:C:2001:664).

42 — Pozri rozsudok z 8. septembra 2009, Komisia/Parlament a Rada (C-411/06, EU:C:2009:518).

43 — V tomto smere chcem poukázať na to, že viacero vlád, ktoré v tomto konaní predložili pripomienky, podľa všetkého kladie väčší dôraz na cieľ Marrákešskej zmluvy než na jej obsah. Podľa môjho názoru to nie je správne. Ako som uviedol v bode 33 tohto stanoviska, podľa judikatúry Súdneho dvora musí subjekt poskytujúci výklad preskúmať cieľ i obsah opatrenia. Ľahko sa napokon môže stať, že jednotlivé zmluvné strany medzinárodnej dohody (vrátane Únie a jej členských štátov v prípade zmiešaných dohôd) budú chápať ciele tejto dohody rozdielne alebo budú klásť rozdielny dôraz na jej jednotlivé zložky (pozri DE BAERE, G., VAN DEN SANDEN, T.: Interinstitutional Gravity and Pirates of the Parliament on Stranger Tides: the Continued Constitutional Significance of the Choice of Legal Basis in Post-Lisbon External Action. In: *E.C.L. Review*. roč. 12, č. 1, Cambridge University Press, 2016, s. 85 – 113).

44 — Ministerská konferencia WTO v Dauhe, 20. novembra 2001, Vyhlásenie o dohode TRIPS a verejnom zdraví, WT/MIN(01)/DEC/2.

výrobkov [45] a vydávaním licencií na ne [46] v prospech najmenej rozvinutých krajín. Tieto opatrenia nepochybne sledujú rozvojové a zdravotné ciele: zabezpečiť prístup k liekom (najmä k liekom proti HIV) pre všetkých v najchudobnejších krajinách. Napriek tomu som presvedčený, že vzhľadom na ich obsah a kontext by málokto spochybňoval, že tieto opatrenia majú špecifickú súvislosť s medzinárodným obchodom. [47]

70. Práve preto Zmluvy EÚ najmä po vstupe Lisabonskej zmluvy do platnosti pripisujú vonkajšej činnosti Únie (vrátane oblasti spoločnej obchodnej politiky) [48] viacero cieľov hospodárskej i nehospodárskej povahy. Vysvetľuje to tiež, prečo Súdny dvor dokonca aj pred vstupom Lisabonskej zmluvy do platnosti dôsledne konštatoval, že v rámci spoločnej obchodnej politiky možno sledovať ciele týkajúce sa napríklad hospodárskeho rozvoja, [49] ochrany životného prostredia [50] alebo zahraničnej politiky. [51]

71. Spoločná obchodná politika napokon nie je predovšetkým vonkajším rozmerom vnútorného trhu a colnej únie. V tomto smere by som chcel pripomenúť, že článok 114 ZFEÚ je hlavným ustanovením, ktoré normotvorca EÚ používa na prijímanie opatrení potrebných na vytvorenie a fungovanie vnútorného trhu. Z ustálenej judikatúry vyplýva, že ak sú splnené podmienky na použitie článku 114 ZFEÚ ako právneho základu, normotvorcovi EÚ nemožno zabrániť v tom, aby sa opieral o tento právny základ, s odôvodnením, že sledovanie iných cieľov všeobecného záujmu [52] (akým je napríklad verejné zdravie [53] alebo ochrana spotrebiteľa [54]) je rozhodujúcim faktorom pri rozhodovaní. Z dôvodu konzistentnosti je podľa môjho názoru potrebné uplatniť rovnakú zásadu vo vzťahu k spoločnej obchodnej politike.

72. Domnievam sa, že fínska vláda a vláda Spojeného kráľovstva sa mýlia, keď vidia paralelu medzi Marrákešskou zmluvou a vyššie uvedeným Kartagenským protokolom a Bazilejským dohovorom. Súdny dvor v uvedených veciach konštatoval, že obchodná zložka týchto dohôd je len druhotná vo vzťahu k ich environmentálnej zložke. Jednoduchý pohľad na znenie týchto dohôd môže len potvrdiť, že počet, pôsobnosť a význam ustanovení súvisiacich s obchodom v celkovej štruktúre týchto dohôd neprevažuje ani nemá rovnakú dôležitosť ako počet, pôsobnosť a význam ustanovení súvisiacich so životným prostredím. Väčšina ustanovení týchto dohôd sa totiž týka regulácie v oblasti životného prostredia a regulácia v oblasti obchodu je len nástrojom používaným na sledovanie cieľov v oblasti životného prostredia.

73. Naopak, ako som objasnil vyššie, nárast medzinárodného obchodu s kópiami v prístupnom formáte je úplným jadrom systému zavedeného Marrákešskou zmluvou. Zjednodušenie a nárast cezhraničnej výmeny kópií v prístupnom formáte je jedným z kľúčových prostriedkov uvádzaných autormi tejto zmluvy na podporu ich cieľov.

45 — Pozri rozhodnutia Rady pre TRIPS z 25. - 27. júna 2002 (IP/C/25) a zo 6. novembra 2015 (IP/C/73) o predĺžení prechodného obdobia podľa článku 66 ods. 1 dohody TRIPS pre najmenej rozvinuté členské krajiny v súvislosti s určitými povinnosťami, pokiaľ ide o farmaceutické výrobky.

46 — Pozri najmä rozhodnutia Generálnej rady zo 6. decembra 2005 o zmene a doplnení dohody TRIPS (WT/L/641).

47 — V tomto smere chcem poukázať na to, že opatrenia EÚ týkajúce sa týchto rozhodnutí WTO boli prijaté na základe článku 207 ZFEÚ buď samostatne, alebo v spojení s ďalšími článkami Zmluvy. Pozri napríklad rozhodnutie Rady z 19. novembra 2007, o prijatí Protokolu v mene Európskeho spoločenstva, ktorým sa mení a dopĺňa dohoda TRIPS, podpísaného v Ženeve 6. decembra 2005 (2007/768/ES) (Ú. v. EÚ L 311, 2007, s. 35), a rozhodnutie Rady (EÚ) 2015/1855 z 13. októbra 2015 o pozícii, ktorá sa má zaujať v mene Európskej únie v Rade pre [TRIPS] a Generálnej rade [WTO], pokiaľ ide o žiadosť najmenej rozvinutých členských krajín o predĺženie prechodného obdobia podľa článku 66 ods. 1 [dohody TRIPS] týkajúce sa určitých povinností súvisiacich s farmaceutickými výrobkami a oslobodenie od povinností podľa článku 70 ods. 8 a 9 uvedenej dohody (Ú. v. EÚ L 271, 2015, s. 33).

48 — Pokiaľ ide o spoločnú obchodnú politiku, pozri osobitne článok 206 ZFEÚ.

49 — Stanovisko 1/78 zo 4. októbra 1979 (EU:C:1979:224, body 41 a 46).

50 — Pozri napríklad rozsudok z 29. marca 1990, Grécko/Rada (C-62/88, EU:C:1990:153, body 15 až 19).

51 — Pozri rozsudok zo 17. októbra 1995, Werner (C-70/94, EU:C:1995:328, body 9 až 12).

52 — Pokiaľ ide o túto problematiku vo všeobecnosti, pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Bot vo veci Írsko/Parlament a Rada (C-301/06, EU:C:2008:558, bod 97).

53 — Pozri rozsudok zo 4. mája 2016, Philip Morris Brands a i. (C-547/14, EU:C:2016:325, bod 60 a tam citovanú judikatúru).

54 — Pozri rozsudok z 8. júna 2010, Vodafone a i. (C-58/08, EU:C:2010:321, bod 36).

74. Dokonca by sa dalo povedať, že účinok Marrákešskej zmluvy možno jednoducho vyjadriť tak, že nahrádza určitý typ obchodu s kópiami v prístupnom formáte iným typom tohto obchodu. Cezhraničný obchod s týmito tovarmi je v súčasnosti veľmi obmedzený, keďže sa uskutočňuje podľa bežných trhových pravidiel. V budúcnosti bude obchod s týmito tovarmi uľahčený, lebo majitelia autorských práv budú mať obmedzené právo brániť rozmnožovaniu, šíreniu a obehu svojich diel v prípadoch uvedených v Marrákešskej zmluve.

75. Tvrdenie francúzskej vlády, podľa ktorého cieľom Marrákešskej zmluvy nie je *liberalizácia* alebo *podpora* obchodu, je teda nesprávne. V každom prípade z ustálenej judikatúry vyplýva, že aby dohoda patrila do pôsobnosti spoločnej obchodnej politiky, stačí, ak obchod *upravuje*, napríklad ho obmedzuje alebo dokonca zakazuje. [55]

76. Je však pravda, že ako zdôrazňuje viacero vlád, ciele Marrákešskej zmluvy súvisiace s obchodom slúžia účelu odlišnej povahy. Preto zastávam názor, že článok 207 ZFEÚ nemôže byť jediným základom predmetného rozhodnutia.

2. Článok 19 ods. 1 ZFEÚ

77. Ako tvrdí česká a fínska vláda, ako aj vláda Spojeného kráľovstva, odôvodnenia Marrákešskej zmluvy jasne uvádzajú, že najvyšším cieľom zmluvy je komplexný rozvoj osôb so zrakovým postihnutím alebo postihnutých inou poruchou čítania. Dôraz sa kladie najmä na zásadu zákazu diskriminácie, rovnosti príležitostí, prístupnosti a plnej a účinnej účasti a začlenenia do spoločnosti. Druhé odôvodnenie v tejto súvislosti odkazuje na úmysel, aby osoby so zrakovým postihnutím získavali informácie na rovnakom základe ako ostatní. Štvrté odôvodnenie sa zas odvoláva na prekážky, ktoré bránia osobám so zrakovým postihnutím alebo postihnutým inou poruchou čítania v prístupe k uverejneným dielam pri dosahovaní rovnakých príležitostí v spoločnosti.

78. Odôvodnenia odkazujú aj na Všeobecnú deklaráciu ľudských práv a Dohovor Organizácie Spojených národov o právach osôb so zdravotným postihnutím (ďalej len „dohovor OSN“). Súvislosť medzi dohovorom OSN a Marrákešskou zmluvou je totiž zjavná. Článok 30 ods. 3 dohovoru OSN stanovuje: „Zmluvné strany podniknú všetky príslušné kroky, aby v súlade s medzinárodným právom zabezpečili, že zákony na ochranu práva duševného vlastníctva nebudú vytvárať neprimerané alebo diskriminačné prekážky prístupu osôb so zdravotným postihnutím ku kultúrnym materiálom“. Marrákešskú zmluvu teda možno považovať za plnenie záväzku prijatého v tomto ustanovení.

79. V tomto smere môže byť zaujímavé uviesť, že Výbor OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím (ďalej len „výbor OSN“) zriadený v rámci dohovoru OSN výslovne poukázal na súvislosť medzi oboma dohodami. Pri komentovaní článku 9 dohovoru OSN (nazvaného „Prístupnosť“) výbor OSN uviedol, že Marrákešská zmluva „by mala zabezpečiť osobám so zdravotným postihnutím prístup ku kultúrnym materiálom bez neprimeraných alebo diskriminačných prekážok“ [56].

80. Na základe toho sa domnievam, že Marrákešská zmluva sleduje jeden z cieľov uvedených v článku 19 ods. 1 ZFEÚ. Podľa znenia tohto ustanovenia „Rada môže… po udelení súhlasu Európskeho parlamentu, jednomyseľne v súlade s mimoriadnym legislatívnym postupom prijať opatrenia na boj proti diskriminácii založenej na pohlaví, rasovom alebo etnickom pôvode, náboženskom vyznaní alebo viere, postihnutí, veku alebo sexuálnej orientácii“. Postihnutie je teda jedným z dôvodov možnej diskriminácie uvedených v tomto ustanovení, proti ktorým môže Únia prijať primerané opatrenia.

55 — Pozri v tomto smere rozsudok z 9. marca 2006, Aulinger (C-371/03, EU:C:2006:160), a stanovisko 1/94 z 15. novembra 1994 (EU:C:1994:384, bod 51).

56 — Pozri Výbor pre práva osôb so zdravotným postihnutím, jedenáste zasadnutie, 31. marec – 11. apríl 2014, všeobecný komentár č. 2 (2014) (CRPD/c/GC/2), s. 13.

81. V tejto súvislosti chcem poukázať na to, že Únia práve na základe článku 19 ZFEÚ prijala množstvo právnych nástrojov určených na boj proti diskriminácii, ktoré zabezpečujú rovnaké zaobchádzanie a rovnaké príležitosti pre všetkých občanov. Mám na mysli najmä smernicu 2000/43/ES o rasovej rovnosti [57] a smernicu 2004/113/ES o rodovej rovnosti. [58]

82. Čo je ešte dôležitejšie, mám na mysli aj smernicu 2000/78/ES o rovnakom zaobchádzaní v zamestnaní a povolaní. [59] Podľa článku 1 tejto smernice je jej účelom „ustanovenie všeobecného rámca pre boj proti diskriminácii v zamestnaní a povolaní na základe náboženstva alebo viery, *zdravotného postihnutia*, veku alebo sexuálnej orientácie, s cieľom zaviesť v členských štátoch uplatňovanie zásady rovnakého zaobchádzania“ [60].

83. Domnievam sa, že práve uvedené opatrenia EÚ – rovnako ako medzinárodné nástroje spomenuté v bode 78 tohto stanoviska – majú s Marrákešskou zmluvou spoločnú významnú antidiskriminačnú zložku.

84. Komisia však voči takému záveru namieta, poukazujúc na to, že Marrákešská zmluva nie je všeobecným opatrením zameraným na boj proti všetkým možným podobám diskriminácie osôb so zdravotným postihnutím: predmet tejto zmluvy je obmedzený len na autorské práva. Komisia ďalej zdôrazňuje, že články 9 a 10 ZFEÚ stanovujú, že Únia musí pri vymedzovaní a vykonávaní všetkých svojich politík a činností okrem iného bojovať proti sociálnemu vylúčeniu a diskriminácii.

85. Tieto tvrdenia nepovažujem za presvedčivé. Po prvé v znení článku 19 ods. 1 ZFEÚ nič nenaznačuje, že jeho pôsobnosť je obmedzená na opatrenia všeobecnej povahy alebo širokej pôsobnosti. Po druhé Marrákešská zmluva od zmluvných strán nepožaduje len to, aby zmenili a doplnili svoje zákony o autorských právach v prospech osôb so zrakovým postihnutím. Ukladá im totiž aj ďalšie povinnosti: napríklad zaviesť osobitné opatrenia o ochrane súkromia v prospech osôb so zrakovým postihnutím (článok 8) alebo spolupracovať na uľahčení cezhraničnej výmeny kópií v prístupnom formáte s príslušnými orgánmi WIPO (článok 9). Článok 13 zriaďuje aj zhromaždenie, ktorého úlohou je okrem iného rozvíjať ustanovenia Marrákešskej zmluvy. Po tretie potreba bojovať proti diskriminácii zabezpečením rovnakých príležitostí pre osoby so zrakovým postihnutím nebola iba zohľadnená pri rokovaniach o Marrákešskej zmluve, ale je základom tejto zmluvy.

86. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy zastávam názor, že článok 19 ods. 1 ZFEÚ by mal byť jedným z právnych základov predmetného rozhodnutia.

3. Článok 114 ZFEÚ

87. Komisia, ktorú v tomto smere podporuje česká, fínska, francúzska a litovská vláda a Európsky parlament, sa domnieva, že článok 114 ZFEÚ by mal byť jedným z právnych základov predmetného rozhodnutia.

88. S týmto názorom nesúhlasím.

57 — Smernica Rady z 29. júna 2000, ktorou sa zavádza zásada rovnakého zaobchádzania s osobami bez ohľadu na rasový alebo etnický pôvod (Ú. v. ES L 180, 2000, s. 22; Mim. vyd. 20/001, s. 23).

58 — Smernica Rady z 13. decembra 2004 o vykonávaní zásady rovnakého zaobchádzania medzi mužmi a ženami v prístupe k tovaru a službám a k ich poskytovaniu (Ú. v. EÚ L 373, 2004, s. 37).

59 — Smernica Rady z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolaní (Ú. v. ES L 303, 2000, s. 16; Mim. vyd. 05/004, s. 79).

60 — Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

89. Je nepochybné, že z uzatvorenia Marrákešskej zmluvy môže vyplynúť ďalšie zosúladenie pravidiel EÚ v oblasti autorských práv. Rovnako je nesporné, že z interného hľadiska môžu byť opatrenia tohto druhu vo všeobecnosti založené na článku 114 ZFEÚ. Napokon je zrejmé aj to, že ak bude Únia implementovať ustanovenia Marrákešskej zmluvy, bude to mať pozitívny vplyv na cezhraničný obchod v rámci Únie.

90. Tieto skutočnosti však podľa môjho názoru nie sú dostatočným podkladom na to, aby sa dalo konštatovať, že zložka Marrákešskej zmluvy týkajúca sa vnútorného trhu je prevažujúca alebo má prinajmenšom rovnakú váhu ako zložky týkajúce sa obchodu a boja proti diskriminácii.

91. Z ustálenej judikatúry vyplýva, že opatrenie prijaté na základe článku 114 ZFEÚ musí mať *skutočne* za cieľ zlepšenie podmienok vytvárania a fungovania vnútorného trhu.[61] Samotné konštatovanie rozdielov medzi vnútroštátnymi pravidlami nepostačuje na odôvodnenie použitia článku 114 ZFEÚ. Uvedené ustanovenie si vyžaduje existenciu takých rozdielností medzi zákonmi, inými právnymi predpismi alebo správnymi opatreniami členských štátov, ktoré predstavujú prekážku výkonu základných slobôd, a preto majú priamy účinok na fungovanie vnútorného trhu.[62]

92. V prejednávanej veci ani jeden z účastníkov konania nepreukázal existenciu významných rozdielov medzi vnútroštátnymi právnymi úpravami členských štátov, pokiaľ ide o aspekty autorských práv upravené Marrákešskou zmluvou. Je jasné, že z hľadiska článku 5 ods. 2 a 3 smernice 2001/29 je možné (alebo dokonca pravdepodobné), že existujú rozdiely medzi zákonmi, inými právnymi predpismi alebo správnymi opatreniami členských štátov, pokiaľ ide o výnimky alebo obmedzenia práv autorov v prospech osôb so zrakovým postihnutím. Samotná skutočnosť, že je to možné, však nepostačuje na použitie článku 114 ZFEÚ.

93. Vláda Spojeného kráľovstva poukazuje na to že nebola uskutočnená analýza spôsobu, akým tieto údajné rozdiely ovplyvňujú fungovanie vnútorného trhu. V odôvodnení 31 smernice 2001/29 je však uvedené, že stupeň dosiahnutej harmonizácie, pokiaľ ide o výnimky a obmedzenia, „vychádza[l] z ich dopadu na plynulé fungovanie vnútorného trhu“. Vyvodzujem z toho, že keď bola prijatá smernica 2001/29, normotvorca EÚ sa domnieval, že výnimky a obmedzenia v prospech zdravotne postihnutých osôb nemali nijaký významný vplyv na plynulé fungovanie vnútorného trhu. Keby to bolo inak, normotvorca EÚ by pravdepodobne požadoval vyšší stupeň aproximácie právnych predpisov členských štátov v tejto oblasti. Existuje dostatočný dôvod predpokladať že v súčasnosti by situácia nebola v tomto smere aspoň trochu odlišná.

94. Skutočnosť, že Komisia alebo normotvorca EÚ tieto aspekty ani len podrobne nepreskúmali, podporuje názor, že harmonizácia vnútorného trhu nepatrila medzi hlavné ciele, na základe ktorých chcela Únia dojednať (a potenciálne uzatvoriť) Marrákešskú zmluvu. Možný pozitívny vplyv uzatvorenia tejto zmluvy na posilnenie vnútorného trhu sa preto javí skôr ako druhotný cieľ alebo nepriamy účinok.

95. Skutočnosť, že vnútorné opatrenie s rovnakým obsahom by bolo pravdepodobne založené na článku 114 ZFEÚ (samostatne alebo v spojení s inými právnymi základmi), má v tejto súvislosti malý význam. Ako som uviedol vyššie, keďže spoločná obchodná politika je vonkajším rozmerom vnútorného trhu, je pomerne bežné, že obdobné opatrenia sú často založené na článku 114 ZFEÚ, keď sa ich účinky týkajú len vnútra Únie, a na článku 207 ZFEÚ, keď sú prijaté s cieľom upraviť vzťahy medzi Európskou úniou a tretími krajinami.

61 — Pozri najmä rozsudok z 5. októbra 2000, Nemecko/Parlament a Rada (C-376/98, EU:C:2000:544, bod 84).

62 — Rozsudok zo 4. mája 2016, Philip Morris Brands a i. (C-547/14, EU:C:2016:325, bod 58 a tam citovaná judikatúra).

96. Únia by totiž interne mohla dosiahnuť obdobné výsledky jednoduchou zmenou a doplnením smernice 2001/29 (o ktoré Rada požiadala Komisiu 19. mája 2015). Naopak, ciele sledované Marrákešskou zmluvou možno účinne dosiahnuť, iba ak sa budú jej ustanovenia uplatňovať v mnohých ďalších krajinách ďaleko nad rámec hraníc Únie. Siedme odôvodnenie tejto zmluvy totiž stanovuje, že nedostatok kópií v prístupnom formáte pretrváva napriek tomu, že „mnohé členské štáty [už] do svojich vnútroštátnych zákonov o autorských právach zaviedli obmedzenia a výnimky pre osoby so zrakovým postihnutím alebo postihnuté inou poruchou čítania“.

97. Vzhľadom na všetky tieto úvahy zastávam názor, že článok 114 ZFEÚ by nemal byť jedným z právnych základov predmetného rozhodnutia.

4. Sociálna politika

98. Maďarská vláda nakoniec zastáva názor, že predmetné rozhodnutie by malo odkazovať aj na článok 4 ods. 2 písm. b) ZFEÚ, keďže cieľ Marrákešskej zmluvy patrí do sociálnej politiky.

99. Na úvod by som chcel poukázať na to, že v článku 4 ZFEÚ sú rovnako ako v článkoch 3, 5 a 6 ZFEÚ len vymenované oblasti právomoci EÚ podľa povahy danej právomoci. Naopak, tieto oblasti právomoci a pravidlá vykonávania uvedených právomocí Úniou sú vymedzené a ohraničené v iných ustanoveniach Zmlúv EÚ. Články 3 až 6 ZFEÚ preto nemôžu predstavovať hmotnoprávny základ nijakého opatrenia EÚ.

100. Tvrdenia uvedené maďarskou vládou preto podľa môjho názoru treba preskúmať tak, ako keby odkazovali na ustanovenia o sociálnej politike: články 151 až 161 ZFEÚ. Domnievam sa, že spomedzi týchto ustanovení by pravdepodobne mohol byť právnym základom predmetného rozhodnutia článok 153 ZFEÚ.

101. Článok 153 ZFEÚ stanovuje akty a postupy, ktoré musí Únia dodržať pri dosahovaní cieľov článku 151 ZFEÚ. Posledné uvedené ustanovenie zas uvádza ciele sociálnej politiky Únie takto: „podporovať zamestnanosť pracovníkov, zlepšovať životné a pracovné podmienky tak, aby sa dosiahlo ich zosúladenie pri zachovaní dosiahnutej úrovne, primeraná sociálna ochrana, sociálny dialóg, dialóg medzi sociálnymi partnermi, rozvoj ľudských zdrojov so zreteľom na permanentne vysokú zamestnanosť a *boj proti vylučovaniu* z trhu práce“. [63]

102. Z hľadiska tohto ustanovenia sa dá v Marrákešskej zmluve určite nájsť prvok sociálnej politiky. Deviate odôvodnenie tejto zmluvy totiž uznáva „potrebu zachovať rovnováhu medzi účinnou ochranou práv autorov a záujmom širšej verejnosti, najmä v oblasti vzdelávania, výskumu a prístupu k informáciám, a že taká rovnováha musí uľahčovať *účinný a včasný prístup* osôb so zrakovým postihnutím alebo postihnutých inou poruchou čítania k *dielam*“. [64]

103. Nemyslím si však, že taký cieľ zohráva v rámci štruktúry Marrákešskej zmluvy ústrednú úlohu. Skutočným „sociálnym“ cieľom zmluvy je skôr skvalitnenie života osôb so zrakovým postihnutím vo všeobecnosti. Účinnejší prístup týchto osôb k zamestnaniu by bol len následkom odstránenia určitých prekážok, ktoré obmedzujú ich slobodu prejavu vrátane slobody vyhľadávať, prijímať a odovzdávať informácie a myšlienky každého druhu, výkon ich práva na vzdelanie a príležitosť uskutočňovať výskum.

63 — Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

64 — Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

104. Sociálna politika Únie je výrazne zameraná na zlepšenie toho, čo možno nazvať pracovný alebo ekonomický život občanov Únie v širokom zmysle slova,[65] zatiaľ čo ako som uviedol vyššie, zabezpečenie rovnosti zaobchádzania a príležitostí okrem iného pre osoby so zdravotným postihnutím je skôr predmetom antidiskriminačných opatrení upravených v článku 19 ZFEÚ.

105. Preto keďže sa tieto dve ustanovenia čiastočne prekrývajú,[66] domnievam sa, že pokiaľ ide o sociálnu zložku Marrákešskej zmluvy, ťažiskom je skôr článok 19 ZFEÚ než článok 153 ZFEÚ.

5. Článok 209 ZFEÚ

106. Francúzska vláda na pojednávaní zmenila stanovisko a tvrdila, že aj článok 209 ZFEÚ by mal byť spolu s článkom 114 ZFEÚ právnym základom predmetného rozhodnutia. Podľa jej názoru totiž Marrákešská zmluva sleduje rozvojový cieľ.

107. Je pravda, že odôvodnenia Marrákešskej zmluvy uznávajú, že „väčšina osôb so zrakovým postihnutím alebo postihnutých inou poruchou čítania žije v rozvojových a najmenej rozvinutých krajinách“, a výslovne sa odvolávajú na rozvojový program WIPO.

108. Považujem však za jasné, že v celkovej štruktúre Marrákešskej zmluvy je rozvojový cieľ čisto doplnkový alebo prinajmenšom druhotný vo vzťahu k ostatným cieľom. V tomto smere treba pripomenúť, že hlavným cieľom rozvojovej spolupráce je odstránenie chudoby v kontexte trvalo udržateľného rozvoja.[67] Je zjavné, že tento cieľ nie je jadrom Marrákešskej zmluvy.

109. Po prvé odôvodnenia odkazujú na rozvojový cieľ len mimochodom, zatiaľ čo obchodné a antidiskriminačné ciele Marrákešskej zmluvy sú podrobnejšie vysvetlené.

110. Po druhé ani jedno konkrétne ustanovenie tejto zmluvy sa osobitne nezaoberá rozvojovou politikou. Krátka zmienka o potrebách najmenej rozvinutých krajín sa nachádza len v článkoch 12 a 13 Marrákešskej zmluvy. Ani jedno z týchto ustanovení však podľa všetkého nemá ústredný význam. Článok 12 má len výkladovú funkciu: uznáva právo zmluvných strán zaviesť do svojho vnútroštátneho práva iné obmedzenia a výnimky z autorských práv v prospech oprávnených osôb, než stanovuje uvedená zmluva. V prípade najmenej rozvinutých krajín sa odvoláva na „osobitné potreby týchto krajín, ako aj [ich] špecifické medzinárodné práva a povinnosti a ich flexibilitu“. Článok 13 zas stanovuje, že zmluvné strany musia mať zhromaždenie. Ďalej uvádza, že výdavky jednotlivých delegácií síce znášajú zmluvné strany, ktoré danú delegáciu vyslali, v prípade delegácií zmluvných strán, ktoré sú rozvojovými krajinami, však môže zhromaždenie požiadať WIPO o poskytnutie finančnej pomoci na uľahčenie ich účasti.

111. Po tretie ako som uviedol v bode 69 tohto stanoviska, Súdny dvor jasne uviedol, že rozvojové ciele môžu byť sledované aj v kontexte spoločnej obchodnej politiky Únie.

112. Po štvrté a čo je dôležitejšie, pravidlá stanovené v Marrákešskej zmluve sú zjavne určené na zlepšenie podmienok oprávnených osôb žijúcich vo všetkých zmluvných krajinách, a nielen (alebo primárne) tých oprávnených osôb, ktoré žijú v rozvojových alebo najmenej rozvinutých krajinách.

65 — Jasne to vyplýva z drvivej väčšiny cieľov uvedených v článku 151 ods. 1 ZFEÚ, ako aj z odkazu na Európsku sociálnu chartu z roku 1961 a Chartu Spoločenstva o základných sociálnych právach pracovníkov z roku 1989.

66 — V tomto smere pozri napríklad rozsudky z 11. júla 2006, Chacón Navas (C-13/05, EU:C:2006:456); z 19. apríla 2016, DI (C-441/14, EU:C:2016:278), a z 13. septembra 2007, Del Cerro Alonso (C-307/05, EU:C:2007:509).

67 — Pozri rozsudok z 11. júna 2014, Komisia/Rada (C–377/12, EU:C:2014:1903, body 36 a 42).

6. Predbežný záver

113. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy zastávam názor, že predmetné rozhodnutie by malo byť založené na článkoch 19 a 207 ZFEÚ. Navyše podľa môjho názoru nie je dôvod domnievať sa, že postupy upravené v týchto dvoch ustanoveniach sú nezlučiteľné: len požiadavka na hlasovanie v Rade môže byť odlišná.

114. Medzinárodné dohody patriace do pôsobnosti článku 19 ZFEÚ sa podľa článku 218 ods. 6 písm. a) bodu v) a článku 218 ods. 8 ZFEÚ uzatvárajú prijatím rozhodnutia v Rade, ktorá sa uznáša jednomyseľne na návrh Komisie po získaní súhlasu Európskeho parlamentu.

115. Medzinárodné dohody patriace do pôsobnosti článku 207 ZFEÚ sa podľa článku 207 ods. 4 a článku 218 ods. 6 písm. a) bodu v) ZFEÚ uzatvárajú prijatím rozhodnutia v Rade na návrh Komisie po získaní súhlasu Európskeho parlamentu. Pokiaľ ide o požiadavku na hlasovanie v Rade, pravidlom je uznášanie sa kvalifikovanou väčšinou, pričom jednomyseľnosť je výnimočne potrebná v troch prípadoch stanovených v článku 207 ods. 4 druhom a treťom pododseku ZFEÚ.

116. Na účely tohto konania však nie je potrebné učiť, či pokiaľ ide o zložku týkajúcu sa obchodu, článok 207 ZFEÚ by si v zásade vyžadoval, aby sa Rada uznášala jednomyseľne alebo kvalifikovanou väčšinou. Prísnejšia požiadavka stanovená v článku 19 ZFEÚ totiž nevyhnutne prevládne.[68]

117. V dôsledku toho ak bude predmetné rozhodnutie založené na článkoch 19 a 207 ZFEÚ, musí ho prijať Rada uznášajúca sa jednomyseľne na návrh Komisie po získaní súhlasu Európskeho parlamentu.

C – *Povaha právomoci Únie*

118. Podľa článku 3 ods. 1 písm. e) ZFEÚ, ktorý kodifikuje dlhodobú judikatúru,[69] je spoločná obchodná politika oblasťou výlučnej právomoci Únie. Naopak, v nijakom z ustanovení hlavy I prvej časti Zmluvy o FEÚ nazvanej „Druhy a oblasti právomoci Únie“ (články 2 až 6) nie je zmienka o oblasti právomoci, ktorá pokrýva alebo zahŕňa antidiskriminačné opatrenia. Podľa článku 4 ods. 1 ZFEÚ[70] teda treba vychádzať z toho, že o takú oblasť sa Únia delí s členskými štátmi.

119. To však neznamená, v rozpore s tým, čo tvrdí maďarská vláda, že Marrákešská zmluva musí byť nevyhnutne uzatvorená ako zmiešaná dohoda, ako tvrdí maďarská vláda. Na úvod by som chcel poukázať na to, že aj keby článok 3 ods. 2 ZFEÚ nebol uplatniteľný na Marrákešskú zmluvu,[71] nebolo by nevyhnutne potrebné uzatvoriť ju prijatím zmiešanej dohody. Pokiaľ predmet dohody patrí do oblasti delenej právomoci (alebo paralelnej právomoci),[72] voľba medzi zmiešanou dohodou a dohodou obmedzenou na EÚ je vo všeobecnosti vecou voľnej úvahy normotvorcu EÚ.

68 — Pozri v tomto smere rozsudok z 3. septembra 2009, Parlament/Rada (C-166/07, EU:C:2009:499). Ako tvrdí Komisia, je pravda, že Súdny dvor podľa všetkého v rozsudku z 29. apríla 2004, Komisia/Rada (C-338/01, EU:C:2004:253), konštatoval nezlučiteľnosť spojenia jednomyseľného hlasovania a hlasovania kvalifikovanou väčšinou. V poslednej uvedenej veci však rozdiely medzi oboma postupmi neboli obmedzené na požiadavku na hlasovanie v Rade, ale týkali sa aj zapojenia Európskeho parlamentu. V tomto smere pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Alber vo veci Komisia/Rada (C-338/01, EU:C:2003:433, bod 55).

69 — Stanovisko 1/75 z 11. novembra 1975 (EU:C:1975:145).

70 — Podľa článku 4 ods. 1 ZFEÚ „Únia vykonáva spoločne právomoc s členskými štátmi vtedy, keď na ňu zmluvy prenášajú právomoc, ktorá sa nevzťahuje na oblasti uvedené v článkoch 3 a 6“.

71 — Túto problematiku preskúmam v nasledujúcej časti tohto stanoviska.

72 — Také oblasti, aké sú uvedené v článku 4 ods. 3 a 4 ZFEÚ: technický rozvoj a kozmický priestor na jednej strane a rozvojová spolupráca a humanitárna pomoc na druhej strane. Pozri v tomto smere rozsudok z 3. decembra 1996, Portugalsko/Rada (C-268/94, EU:C:1996:461).

120. Keďže toto rozhodnutie má prevažne politickú povahu, môže byť predmetom len obmedzeného súdneho preskúmania. Súdny dvor opakovane konštatoval, že normotvorcovi EÚ treba priznať široký rozsah voľnej úvahy v oblastiach, ktoré z jeho strany predpokladajú rozhodnutia politického, hospodárskeho a sociálneho charakteru a v rámci ktorých má vykonať komplexné posúdenia. Z toho vyvodil, že zákonnosť opatrenia prijatého v týchto oblastiach môže byť ovplyvnená len zjavnou neprimeranosťou opatrenia vo vzťahu k cieľu, ktorý príslušná inštitúcia zamýšľa sledovať.[73]

121. Môže to platiť napríklad v prípade, že rozhodnutie o uzatvorení zmiešanej dohody by vzhľadom na naliehavosť situácie a čas potrebný na 28 ratifikačných postupov na vnútroštátnej úrovni mohlo vážne narušiť sledovaný cieľ alebo zapríčiniť, že Únia poruší zásadu *pacta sunt servanda*.

122. Naopak, zmiešaná dohoda je vo všeobecnosti potrebná, pokiaľ sa medzinárodná dohoda týka koexistujúcich právomocí: t. j. obsahuje časť, ktorá patrí do výlučnej právomoci Únie, a časť, ktorá patrí do výlučnej právomoci členských štátov, pričom ani jedna z týchto častí nie je doplnková vo vzťahu k druhej.[74] To však jednoznačne nie je prípad Marrákešskej zmluvy.

123. Čo je však ešte dôležitejšie, dohoda, ktorá vzhľadom na svoj cieľ a obsah patrí do oblasti právomoci, ktorá je v zásade delená, musí byť nevyhnutne uzatvorená ako dohoda obmedzená na EÚ, pokiaľ sa táto právomoc stala vonkajšou výlučnou právomocou v dôsledku toho, že ju Únia vykonala. Ako vysvetlím nižšie, je to presne prípad Marrákešskej zmluvy.

1. O článku 3 ods. 2 ZFEÚ

124. Článok 3 ods. 2 ZFEÚ stanovuje: „Únia má tiež výlučnú právomoc uzavrieť medzinárodnú dohodu, ak je jej uzavretie ustanovené v legislatívnom akte Únie alebo ak je jej uzavretie potrebné na to, aby Únia mohla vykonávať svoju vnútornú právomoc, alebo ak môžu byť uzavretím zmlúv dotknuté spoločné pravidlá alebo pozmenený rozsah ich pôsobnosti.“

125. Toto ustanovenie zakladá pre Úniu dodatočný zdroj výlučnej právomoci, ktorá je špecifická pre uzatváranie medzinárodných dohôd. Právomoc, ktorá je z vnútorného hľadiska delená, sa preto môže stať výlučnou, pokiaľ ide o uzatváranie medzinárodných dohôd. Dôvod je zjavný: na vnútornej úrovni zásada prednosti zabezpečí, že v prípade rozdielov medzi právnou úpravou EÚ a vnútroštátnou právnou úpravou bude mať prednosť právna úprava EÚ.[75] V prípade právneho sporu môže byť Súdny dvor napríklad na základe článkov 258 až 260 ZFEÚ vyzvaný, aby problematiku vyjasnil. Situácia je úplne iná, keď členské štáty uzatvárajú medzinárodné dohody s tretími krajinami. Tieto dohody môžu na politickej i právnej úrovni ľahko vytvárať prekážky správneho fungovania a prípadne aj budúceho vývoja práva EÚ.[76]

126. V prejednávanej veci je relevantná len posledná časť článku 3 ods. 2 ZFEÚ. Komisia a Európsky parlament tvrdia, že Únia má výlučnú právomoc na uzatvorenie Marrákešskej zmluvy, lebo jej uzatvorenie sa môže dotknúť alebo zmeniť pôsobnosť smernice 2001/29 alebo ich pozmeniť.

73 — Pozri rozsudok z 1. marca 2016, National Iranian Oil Company/Rada (C-440/14 P, EU:C:2016:128, bod 77 a tam citovanú judikatúru).

74 — Pokiaľ ide o „vstrebanie“ doplnkových aspektov do hlavnej zložky, pozri stanovisko 1/94 z 15. novembra 1994 (EU:C:1994:384, body 66 až 68), a rozsudok z 3. decembra 1996, Portugalsko/Rada (C-268/94, EU:C:1996:461, body 75 až 77).

75 — Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Poiares Maduro vo veci Komisia/Rakúsko (C-205/06, EU:C:2008:391, bod 41).

76 — Porovnaj LOUIS, J. V.: La compétence de la CE de conclure des accords internationaux. In: *Commentaire Mégret, vol. 12: Relations extérieures*. Bruxelles: Éditions de Université Libre de Bruxelles, 2005, s. 57 – 75. Pozri tiež AZOULAI, L.: The Many Visions of Europe: Insights from the Reasoning of the European Court of Justice in external relations Law. In: CREMONA, M., THIES, A.: *The European Court of Justice and External Relations Law*. Oxford: Hart Publishing, 2014, s. 172 – 182.

127. Posledná časť článku 3 ods. 2 ZFEÚ kodifikuje takzvaný rozsudok AETR.[77] Súdny dvor v rozsudku AETR zakotvil zásadu, podľa ktorej ak boli prijaté spoločné pravidlá, členské štáty už nemajú právo jednotlivo a dokonca ani spoločne vstupovať do zmluvných záväzkov s tretími krajinami, ktoré by mohli mať vplyv na tieto pravidlá. Únia má v takom prípade výlučnú právomoc na uzatváranie medzinárodných dohôd.[78]

128. Spoločné pravidlá sú prirodzene dotknuté, ak Únia *úplne harmonizovala* oblasť, ktorá je predmetom medzinárodnej dohody.[79] Okrem toho existuje riziko, že medzinárodné záväzky prijaté členskými štátmi by mohli nepriaznivo ovplyvniť pravidlá EÚ alebo že by mohla byť pozmenená pôsobnosť týchto pravidiel, ak uvedené záväzky patria do ich pôsobnosti.[80]

129. Úplná harmonizácia oblasti, na ktorú sa vzťahuje medzinárodná dohoda, preto nie je podmienkou vzniku výlučnej právomoci Európskej únie v tomto smere. Stačí, ak pravidlá EÚ uvedenú oblasť už *vo veľkom rozsahu* upravujú.[81] Inými slovami, aby k tomu došlo, nemusí nevyhnutne existovať úplná zhoda medzi príslušnými medzinárodnými pravidlami a pravidlami EÚ.[82] Súdny dvor už odmietol prístup, podľa ktorého sa medzinárodná dohoda preskúma ustanovenie po ustanovení s cieľom určiť, či jednotlivé ustanovenia zodpovedajú obdobným ustanoveniam práva EÚ. Súdny dvor konštatoval, že povahu právomoci je potrebné určiť na základe komplexného podrobného posúdenia vzťahu medzi zamýšľanou medzinárodnou dohodou a platným právom EÚ.[83]

130. Táto judikatúra však vyvoláva otázku: kedy je určitá oblasť *dostatočne* upravená pravidlami EÚ na to, aby sa vylúčila právomoc členských štátov na vonkajší postup (samozrejme, pokiaľ na to nedostali od Únie povolenie alebo poverenie)?

131. Aby bolo možné odpovedať na túto otázku, je potrebné vrátiť sa k samotnému *raison d'être* rozsudku AETR a všeobecnejšie článku 3 ods. 2 ZFEÚ. Ako Súdny dvor vysvetlil, tento rozsudok (a v dôsledku toho nové ustanovenie Zmluvy, ktoré ho kodifikuje) má zabezpečiť jednotné a súdržné uplatňovanie pravidiel EÚ a riadne fungovanie systémov, ktoré tieto pravidlá zavádzajú, aby sa zabezpečila plná účinnosť práva EÚ.[84]

132. Z hľadiska tejto zásady treba určiť, či ustanovenia medzinárodnej dohody môžu ovplyvniť jednotné a súdržné uplatňovanie alebo účinnosť príslušných pravidiel EÚ alebo či jednoducho exituje riziko tohto ovplyvnenia. Je zjavné, že také posúdenie možno uskutočniť len prípad po prípade preskúmaním oboch súborov pravidiel (pravidiel EÚ a medzinárodných pravidiel) so zameraním na ich pôsobnosť, povahu a obsah.[85]

133. Na tento účel treba zohľadniť nielen aktuálny stav práva EÚ v čase, keď má byť dohoda uzatvorená, ale aj jeho budúci vývoj v rozsahu, v akom sa dá predvídať v čase posúdenia.[86] Inak by existovalo riziko, že by sa zabránilo možnému budúcemu vývoju práva EÚ alebo by sa tento vývoj prinajmenšom značne zabrzdil.[87]

77 — Pozri v tomto smere rozsudok zo 4. septembra 2014, Komisia/Rada (C-114/12, EU:C:2014:2151, body 66 a 67), a stanovisko 1/13 zo 14. októbra 2014 (EU:C:2014:2303, bod 71).

78 — Rozsudok z 31. marca 1971, Komisia/Rada („AETR“) (22/70, EU:C:1971:32).

79 — Stanovisko 1/94 z 15. novembra 1994 (EU:C:1994:384, bod 96).

80 — Rozsudok z 26. novembra 2014, Green Network (C-66/13, EU:C:2014:2399, bod 29 a tam citovaná judikatúra).

81 — Pozri stanoviská 2/91 z19. marca 1993 (EU:C:1993:106, bod 25), 1/13 zo 14. októbra 2014 (EU:C:2014:2303, bod 73), a rozsudok z 26. novembra 2014, Green Network (C-66/13, EU:C:2014:2399, bod 31).

82 — Rozsudok z 26. novembra 2014, Green Network (C-66/13, EU:C:2014:2399, bod 30 a tam citovaná judikatúra).

83 — Rozsudok z 26. novembra 2014, Green Network (C-66/13, EU:C:2014:2399, bod 33).

84 — Pozri stanovisko 1/03 zo 7. februára 2006 (EU:C:2006:81, bod 128), a rozsudok z 26. novembra 2014, Green Network (C-66/13, EU:C:2014:2399).

85 — Pozri v tomto smere návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Bot vo veci Green Network (C-66/13, EU:C:2014:156, bod 49).

86 — Pozri stanovisko 1/13 zo 14. októbra 2014 (EU:C:2014:2303, bod 74 a tam citovanú judikatúru).

87 — Pozri v tomto smere úvahy uvedené v bode 125 tohto stanoviska.

134. Preto Súdny dvor konštatoval výlučnú právomoc EÚ napríklad vtedy, ak by uzatvorenie dohody členskými štátmi narušilo jednotu spoločného trhu a jednotné uplatňovanie práva EÚ[88] alebo ak by sa vzhľadom na povahu a obsah existujúcich ustanovení EÚ akákoľvek dohoda v danej oblasti nevyhnutne dotkla fungovania systému zavedeného pravidlami EÚ.[89]

135. Naopak, Súdny dvor rozhodol, že Únia nemá výlučnú právomoc, napríklad vtedy, keď vzhľadom na to, že ustanovenia EÚ aj ustanovenia medzinárodného dohovoru stanovovali minimálne štandardy, nič nebránilo plnému uplatňovaniu práva EÚ členskými štátmi[90] alebo keď bolo pravdepodobné, že dvojstranné dohody budú viesť k narušeniu toku služieb na vnútornom trhu, pričom podľa názoru Súdneho dvora nijaké ustanovenie Zmluvy nebráni inštitúciám dohodnúť sa v rámci spoločných pravidiel, ktoré stanovili, na zosúladenom postupe vo vzťahu k tretím krajinám alebo predpísať prístup, ktorý musia členské štáty uplatňovať vo svojich vonkajších rokovaniach.[91]

136. Z hľadiska týchto zásad teraz preskúmam, či Marrákešská zmluva patrí do výlučnej právomoci Únie.

2. O Marrákešskej zmluve a smernici 2001/29

137. Ako som uviedol, Marrákešská zmluva upravuje určité aspekty práva v oblasti autorských práv. Stanovuje, že zmluvné strany musia do ustanovení o autorských právach zaviesť štandardný súbor obmedzení a výnimiek s cieľom umožniť rozmnožovanie, šírenie a sprístupňovanie uverejnených diel vo formátoch prístupných pre osoby so zrakovým postihnutím a umožniť cezhraničnú výmenu týchto diel.

138. Na úrovni Únie sú autorské práva upravené v smernici 2001/29, ktorá stanovuje právny rámec pre ochranu autorských práv a s nimi súvisiacich práv. Tento nástroj harmonizuje určité aspekty zákonov členských štátov týkajúcich sa autorských práv s cieľom vykonávať v tomto smere štyri slobody, a zároveň sa nedotýka rozdielov medzi týmito zákonmi, ktoré nemajú nepriaznivý vplyv na fungovanie vnútorného trhu.[92]

139. Viacero členských štátov, ktoré v prejednávanej veci predložili pripomienky, si kladie otázku, či je článkom 5 smernice 2001/29 dosiahnutá úplná harmonizácia výnimiek a obmedzení. Rovnako si kladú otázku, či právomoc voľnej úvahy priznaná uvedeným ustanovením vnútroštátnym právnym úpravám znamená, že členské štáty si v súvislosti s týmito aspektmi *ponechali* právomoc (ako tvrdí viacero vlád), alebo či im Únia povolila, aby konali, prípadne im na to priznala právomoc (ako tvrdí Komisia a Európsky parlament).

140. Tieto otázky sú podľa môjho názoru nepodstatné na účely prejednávanej veci. Na úvod chcem poukázať na to, že Súdny dvor v rozsudku Padawan[93] ani v rozsudku Copydan Båndkopi[94] neuviedol, že článkom 5 smernice 2001/29 je dosiahnutá len minimálna harmonizácia. Čo je ešte dôležitejšie, ako som objasnil v bode 129 tohto stanoviska, úplná harmonizácia nie je pre vznik výlučnej právomoci Únie nevyhnutná. Kľúčové je v tomto smere to, či je oblasť, na ktorú sa medzinárodná dohoda vzťahuje, už vo veľkom rozsahu upravená pravidlami EÚ, takže každá právomoc členských štátov na vonkajší postup v tejto oblasti by mohla ovplyvniť tieto pravidlá.

88 — Rozsudok z 31. marca 1971, Komisia/Rada (22/70, EU:C:1971:32, bod 31).

89 — Stanovisko 1/94 z 15. novembra 1994 (EU:C:1994:384, body 95 a 96), a rozsudok z 5. novembra 2002, Komisia/Dánsko (C-467/98, EU:C:2002:625, body 83 a 84).

90 — Stanovisko 2/91 z 19. marca 1993 (EU:C:1993:106, bod 18).

91 — Stanovisko 1/94 z 15. novembra 1994 (EU:C:1994:384, body 78 a 79), a rozsudok z 5. novembra 2002, Komisia/Dánsko (C-467/98, EU:C:2002:625, body 85 a 86).

92 — Pozri odôvodnenia 1 až 7.

93 — Súdny dvor v rozsudku z 21. októbra 2010, Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, bod 27), len opakuje tvrdenie jedného z účastníkov konania.

94 — V rozsudku z 5. marca 2015, Copydan Båndkopi (C-463/12, EU:C:2015:144, bod 88), Súdny dvor odkazuje na „čiastočnú harmonizáciu“.

141. Je nesporné, že výnimky a obmedzenia sú súčasťou práva v oblasti autorských práv, ktoré *vo veľkom rozsahu* upravuje smernica 2001/29. Ako je uvedené v odôvodnení 32 smernice, tieto výnimky a obmedzenia sú taxatívne. Navyše podľa článku 5 ods. 5 a odôvodnenia 44 je potrebné všetky výnimky a obmedzenia uplatňovať na základe tzv. trojstupňového testu.[95] Súdny dvor okrem toho jasne uviedol, že voľná úvaha, ktorú majú členské štáty pri uplatňovaní výnimiek podľa článku 5 smernice 2001/29, „musí byť využívaná v medziach stanovených právom Únie“[96]. Súdny dvor nakoniec konštatoval aj to, že mnohé pojmy uvedené v článku 5 predstavujú autonómne pojmy práva EÚ, ktoré sa musia jednotne vykladať vo všetkých členských štátoch bez ohľadu na vnútroštátne právne predpisy týchto štátov.[97]

142. Súdny dvor totiž v rozsudku Vysielanie poukázal na to, že pokiaľ ide o medzinárodnú dohodu, ktorá bola predmetom uvedenej veci, spoločné pravidlá EÚ sa vzťahujú na prvky týkajúce sa okrem iného obmedzení a výnimiek z práv súvisiacich s autorskými právami a rokovania o týchto prvkoch sa môžu dotknúť rozsahu pôsobnosti týchto spoločných pravidiel alebo ho zmeniť.[98] Nevidím dôvod, pre ktorý by tento záver nemal byť oprávnený aj v prejednávanej veci.

143. Je jasné, že normotvorca EÚ bude musieť v dôsledku uzatvorenia Marrákešskej zmluvy pozmeniť článok 5 smernice 2001/29. V súčasnosti odsek 3 písm. b) tohto ustanovenia ponecháva na členských štátoch, či stanovia výnimky alebo obmedzenia v prípade „použiti[a] v prospech ľudí s telesným postihnutím, ktoré sa priamo viaže na postihnutie a je nekomerčnej povahy, v rozsahu, ktorý vyžaduje daný druh postihnutia“. Aby sa teda dodržali pravidlá stanovené v Marrákešskej zmluve, výnimky a obmedzenia zabezpečené v prospech špecifickej kategórie osôb s telesným postihnutím (osoby nevidiace, zrakovo postihnuté alebo postihnuté inou poruchou čítania) by už nemohli byť dobrovoľné a museli by sa stať povinnými.

144. Je pravda, že Marrákešská zmluva by sa mohla vykonávať rôznymi spôsobmi a normotvorca EÚ by mohol veľmi dobre rozhodnúť, že nie je potrebné plne harmonizovať predmet tejto zmluvy. Prijatie tohto rozhodnutia je však na normotvorcovi EÚ, keďže znenie smernice 2001/29 by v každom prípade muselo byť zmenené a doplnené. Najmä súčasné znenie článku 5 ods. 3 písm. b) tejto smernice neodráža znenie ani filozofiu Marrákešskej zmluvy a členské štáty nemôžu *de facto* pozmeniť alebo narušiť toto pravidlo EÚ prijímaním autonómnych medzinárodných záväzkov.[99]

145. V tejto súvislosti nie je nepodstatné poukázať na to, že odôvodnenie 44 smernice 2001/29 stanovuje, že výnimky a obmedzenia upravené v smernici sa musia „vykonávať v súlade s medzinárodnými záväzkami“.

146. Okrem toho sa zdá, že aj pôsobnosť článku 6 smernice, ktorý sa týka povinností v oblasti technologických opatrení, a najmä jeho odseku 4 by bola dotknutá článkom 7 Marrákešskej zmluvy. Posledné uvedené ustanovenie stanovuje, že zmluvné strany prijmú vhodné opatrenia na zabezpečenie toho, že keď poskytujú primeranú právnu ochranu a účinné právne prostriedky nápravy proti porušovaniu účinných technologických opatrení, táto právna ochrana nebude oprávneným osobám brániť vo využívaní obmedzení a výnimiek upravených v tejto zmluve.

147. Domnievam sa preto, že vyjadrené znením článku 3 ods. 2 ZFEÚ, uzatvorením Marrákešskej zmluvy budú nevyhnutne „dotknuté spoločné pravidlá alebo pozmenený rozsah ich pôsobnosti“.

95 — Pozri poznámku pod čiarou 6.

96 — Rozsudok z 1. decembra 2011, Painer (C-145/10, EU:C:2011:798, bod 104).

97 — Pozri okrem iného rozsudky z 21. októbra 2010, Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, bod 37), a z 3. septembra 2014, Deckmyn a Vrijheidsfonds (C-201/13, EU:C:2014:2132, bod 15).

98 — Pozri rozsudok zo 4. septembra 2014, Komisia/Rada (C-114/12, EU:C:2014:2151, bod 88).

99 — Pozri v tomto smere návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Sharpston vo veci Komisia/Rada (C-114/12, EU:C:2014:224, bod 157).

148. Táto problematika je jadrom článku 3 ods. 2 ZFEÚ. Súdny dvor napokon nedávno potvrdil, že tým, že predmetné pravidlá EÚ priznávajú členským štátom značnú mieru voľnej úvahy pri preberaní a uplatňovaní týchto pravidiel, nie je vylúčená výlučná právomoc.[100] V tomto smere nemá nijaký význam ani to, že nielen Únia, ale aj členské štáty môžu byť nútené zmeniť svoje vnútroštátne pravidlá, aby mohli uplatniť medzinárodnú dohodu. Ako bolo uvedené vyššie, právomoc môže byť výlučná na vonkajšej úrovni a zároveň delená na vnútornej úrovni. Ak je to tak, výkon vnútornej právomoci sa riadi článkom 2ods. 2 ZFEÚ, nie článkom 3 ods. 2 ZFEÚ.

149. Tento záver nie je spochybnený ani skutočnosťou, že ako zdôrazňuje vláda Spojeného kráľovstva, členské štáty by mohli vykonávať Marrákešskú zmluvu pozmenením svojich zákonov o autorských právach bez formálneho porušenia smernice 2001/29. Ako už Súdny dvor opakovane konštatoval, pravidlá EÚ môžu byť dotknuté medzinárodnými záväzkami aj bez potenciálneho rozporu medzi týmito záväzkami a pravidlami EÚ.[101] V každom prípade ako som uviedol v bode 143 tohto stanoviska, voliteľná povaha výnimiek a obmedzení stanovených v článku 5 ods. 3 písm. b) jednoznačne nie je v súlade s filozofiou a znením Marrákešskej zmluvy: uplatňovanie tejto zmluvy na úrovni EÚ by si nevyhnutne vyžadovalo zmenu a doplnenie tohto ustanovenia.

150. Výlučnú povahu právomoci vykonávanej pri uzatváraní Marrákešskej zmluvy potvrdzuje aj fakt, že Súdny dvor v odpovedi na prejudiciálnu otázku týkajúcu sa výkladu článku 5 ods. 2 písm. d) smernice 2001/29 konštatoval, že u normotvorcu EÚ platila v prípade prijatia smernice 2001/29 „domnienka, že vykonáva právomoci, ktoré v oblasti duševného vlastníctva predtým prináležali členským štátom“. Rozhodol teda, že v rámci rozsahu pôsobnosti smernice 2001/29 treba Úniu považovať za nahrádzajúcu členské štáty, ktoré už nemajú právomoc vykonávať ustanovenia Bernského dohovoru, ktorými boli inšpirované ustanovenia smernice.[102] Tieto konštatovania sa *mutatis mutandis* zdajú byť veľmi relevantné pre prejednávanú vec.

151. Nakoniec v rozsahu, v akom je potrebné brať do úvahy predvídateľný vývoj práva EÚ pri určovaní či ide o výlučnú alebo delenú právomoc, nemožno prehliadnuť, že Rada sa 19. mája 2015 rozhodla požiadať Komisiu podľa článku 241 ZFEÚ, aby bezodkladne predložila legislatívny návrh na zmenu a doplnenie právneho rámca EÚ s cieľom zabezpečiť účinnosť pravidiel stanovených v Marrákešskej zmluve.

152. Domnievam sa, že po prijatí tohto návrhu sa už nebude môcť stať, že Únia vykoná svoju právomoc spôsobom nezlučiteľným s existenciou zostatkovej vonkajšej právomoci členských štátov. Každý postup členských štátov, či už individuálny alebo kolektívny, zameraný na prijatie záväzkov voči tretím krajinám v oblasti, ktorej sa týka Marrákešská zmluva, sa totiž dotkne pravidiel EÚ prijatých na jej implementovanie.

153. V každom prípade bez ohľadu na túto možnú zmenu sa zdá, že samotná smernica 2001/29 vo svojich odôvodneniach predpovedá budúci postup na podporu súdržnosti v oblasti výnimiek a obmedzení. Odôvodnenie 32 totiž vyjadruje potrebu, aby členské štáty postupne „dosp[eli] ku koherentnej aplikácii [v tejto oblasti], čo bude možné zhodnotiť pri revíziách uplatňovania legislatívy v budúcnosti“[103].

154. Zdá sa teda, že podmienky stanovené v poslednej časti článku 3 ods. 2 ZFEÚ sú splnené.

100 — Rozsudok z 26. novembra 2014, Green Network (C-66/13, EU:C:2014:2399, body 50 až 60, najmä bod 54).

101 — Stanovisko 1/13 zo 14. októbra 2014 (EU:C:2014:2303, bod 86 a tam citovaná judikatúra).

102 — Rozsudok z 26. apríla 2012, DR a TV2 Danmark (C-510/10, EU:C:2012:244, bod 31 a tam citovaná judikatúra).

103 — Pokiaľ ide o odôvodnenie 32, pozri tiež rozsudok z 21. októbra 2010, Padawan (C-467/08, EU:C:2010:620, bod 35).

IV – **Návrh**

155. Na základe vyššie uvedených úvah navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na žiadosť Komisie o vydanie stanoviska podľa článku 218 ods. 11 ZFEÚ takto:

Európska únia má výlučnú právomoc na uzatvorenie Marrákešskej zmluvy o uľahčení prístupu k uverejneným dielam pre osoby nevidiace, zrakovo postihnuté alebo postihnuté inou poruchou čítania, ktorá bola dojednaná 23. júna 2007 v rámci Svetovej organizácie duševného vlastníctva (WIPO).